

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ЕКОНОМІКИ
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ

Методичні вказівки до виконання практичних занять, індивідуальної та
самостійної роботи
для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
ступеню вищої освіти «бакалавр»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту
Протокол № 2
від 2 вересня 2019 р.

Фінанси, гроші і кредит. Методичні вказівки до виконання практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування», ступеню вищої освіти «бакалавр» / Укладачі: Т.В. Клименко, О.С. Сакун, Т.Л. Шестаковська. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 81 с.

Укладачі:

Клименко Тетяна Вікторівна,

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Сакун Олександра Сергіївна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Шестаковська Тетяна Леонідівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Відповідальний за випуск: **Юрченко Марина Євгенівна,**

завідувач кафедри бухгалтерського обліку,

оподаткування та аудиту

Чернігівського національного

технологічного університету,

кандидат математичних наук,

доцент

Рецензент: **Маргасова Вікторія Геннадіївна,**

доктор економічних наук, професор,

проректор з наукової роботи

Чернігівського національного

технологічного університету

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
<i>Тема 1. СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСІВ.....</i>	5
<i>Тема 2. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ.</i>	7
<i>Тема 3. ПОДАТКОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ.....</i>	10
<i>Тема 4. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ.....</i>	13
<i>Тема 5. ДЕРЖАВНІ ДОХОДИ І ВИДАТКИ.....</i>	17
<i>Тема 6. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ.....</i>	21
<i>Тема 7. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....</i>	23
<i>Тема 8. ФІНАНСИ НАСЕЛЕННЯ.....</i>	25
<i>Тема 9. ФІНАНСОВИЙ РИНОК.....</i>	27
<i>Тема 10. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ.....</i>	28
<i>Тема 11. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ.....</i>	31
<i>Тема 12. ТЕОРІЇ ГРОШЕЙ.....</i>	36
<i>Тема 13. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВА МАСА.....</i>	38
<i>Тема 14. ГРОШОВИЙ РИНОК І ГРОШОВІ СИСТЕМИ.....</i>	44
<i>Тема 15. ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ.....</i>	53
<i>Тема 16. ВАЛЮТНИЙ РИНОК І ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ.....</i>	57
<i>Тема 17. КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....</i>	62
<i>Тема 18. ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК.....</i>	66
<i>Тема 19. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ.....</i>	70
<i>Тема 20. СПЕЦІАЛІЗОВАНІ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ.....</i>	74
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Вивчення даної дисципліни надає можливість формування у майбутніх фахівців сучасного економічного мислення та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства.

Під час вивчення дисципліни вирішуються наступні завдання: з'ясування сучасних закономірностей в сфері фінансових відносин держави, господарюючих суб'єктів та населення; ролі фінансів у забезпеченні економічного зростання суб'єктів ринкових відносин; тенденцій розвитку національного й міжнародного фінансового ринку; законів грошового та кредитного обігу в умовах ринкового господарства; принципів і форм організації грошово-кредитної системи; специфіки вітчизняної та зарубіжних ринкових моделей грошей та кредиту; характеристика ринку позичкових капіталів, банків і банківської діяльності, спеціалізованих небанківських інститутів; змісту методів та інструментів грошово-кредитної політики; організації міжнародних грошово-кредитних відносин тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- аналітичного та методичного інструментарію для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);
- інформацію про стан господарюючих суб'єктів, ринків, його сегментів, конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість, ризикованість тощо;
- моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;

вміти:

- використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень;
- виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- підготувати пропозиції щодо удосконалення економічної діяльності суб'єктів різних рівнів.

Тема 1 СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСІВ

Питання для обговорення:

1. Поняття фінансів. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів..
2. Специфічні сфери фінансів.
3. Функції фінансів.

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки:

1. Розкрити сутність видимої та прихованої сторони фінансових відносин.
2. Сформулюйте визначення фінансів як об'єктивної економічної категорії.
3. Визначити головні ознаки фінансів.
4. Які функції виконують фінанси?
5. Розкрити відмінність фінансів від грошей за їх змістом.
6. Показати сутність діалектичного руху фінансових категорій.
7. Яким чином категорія “ціна” взаємодіє із категорією “фінанси”?
8. Розкрити взаємозв'язок кредиту і фінансів.
9. Розкрити механізм функціонування фінансів у суспільному виробництві?
10. Через яку формулу розкривається роль фінансів у процесі відтворення?

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Роль та місце грошей у фінансових відносинах.
2. Стимулююча роль фінансів в ринковій економіці.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Дореволюційна російська фінансова школа.

Література:

1. Артус М. Проблеми трактування сутності та функцій категорії “фінансів” // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 27-32.
2. Білик М.Д., Надточій С.І. Грошові потоки підприємств у мікро та макроекономічному аспекті // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 12-18.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2003. – 350 с.
4. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 608 с.
5. Кудряшов В.П. Фінанси: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003. – 204 с.
6. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2007. – 194 с.
7. Фінанси: Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2006. – 415 с.

Практичні завдання:**Тести:**

1. Фінансові відносини виникають:

- А) на стадії обміну;
- Б) на стадії виробництва.

2. Засновником теорії загальних фінансів являється:

- А) Аристотель;
- Б) А. Сміт;
- В) А. Рішельє;
- Г) Н. Маккіавеллі.

3. Об'єктивною необхідністю виникнення теорії загальних фінансів є:

- А) зародження рабовласницького строю;
- Б) зростаючі витрати монархів;
- В) виникнення держави та її інститутів;
- Г) виникнення держави та розвиток товарно-грошових відносин.

4. Фінанси виконують такі функції:

- А) розподільну, фіскальну;
- Б) розподільну, контрольну;
- В) розподільну, економічну;
- Г) економічну, контрольну.

5. За допомогою фінансів у суспільному виробництві здійснюється:

- А) відтворення спожитих засобів виробництва;
- Б) розширення виробництва;
- В) придбання сировинних ресурсів.

6. Процес взаємодії фінансів і кредиту найбільш яскраво проявляється:

- А) на стадії розподілу доданої вартості;
- Б) в процесі перерозподілу тимчасово вільних грошових коштів;
- В) у комплексному використанні в процесі розширеного відтворення виробництва;
- Г) в процесі формування грошових фондів.

7. Матеріальний результат фінансових відносин:

- А) гроші;
- Б) грошові фонди;
- В) грошові потоки;
- Г) ВВП.

8. Матеріальне відображення фінансових відносин:

- А) грошові фонди;
- Б) державний бюджет;
- В) грошові потоки;
- Г) Розподіл вартості ВВП.

9. У чому полягає взаємозв'язок між грошовими і фінансовими відносинами?

- А) це ідентичні поняття;
- Б) фінансові відносини – частина грошових відносин;
- В) фінансові відносини – передумова виникнення грошових відносин.

10. Коли підприємство вступило до сфери фінансових відносин?

- А) перерахувавши гроші постачальникові за придбане пальне;
- Б) сплачуючи внески до Пенсійного фонду;
- В) одержуючи виручку від реалізації своєї продукції споживачам.

Тема 2

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Питання для обговорення:

1. Поняття фінансової системи.
2. Фінансова політика: зміст, завдання та основні напрямки
3. Фінансовий механізм: поняття та склад
4. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Роль та місце фінансової системи в умовах ринкової економіки.
2. Криза державних фінансів і шляхи фінансової стабілізації.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Історія зародження фінансового ринку.
2. Роль домогосподарств на фінансовому ринку.

Література:

1. Бедь В.В. Фінанси: Навч.-метод. посібник. – К: МАУП, 2004. – 168 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2003. – 350 с.
3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 608 с.
4. Владимиров К.М. та ін. Місцеві фінанси: Навч. посібник. – Херсон: Олді-плюс, 2006. – 351 с.
5. Заречнев А.М. та ін. Фінанси. Тести та задачі: Навч. посібник. – К: ЦУЛ, 2003. – 196 с.

6. Карлін М.І. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посібник. – К: Кондор, 2004. – 384 с.
7. Кудряшов В.П. Фінанси: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003. – 204 с.
8. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси. – К: Основи, 2002. – 382 с.
9. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2007. – 194 с.
10. Фінанси: Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2006. – 415 с.

Практичні завдання:

I. Тести.

1. Оперативне управління фінансовою системою здійснює:
 - А) Національний банк України;
 - Б) фінансові служби міністерств, відомств, організацій, підприємств, установ;
 - В) Кабінет Міністрів України;
 - Г) Верховна Рада України;
 - Д) Міністерство фінансів України;
 - Е) усе вищезазначене.

2. Провідною ланкою державних фінансів виступає:
 - А) державний бюджет;
 - Б) державний кредит;
 - В) позабюджетні фонди;
 - Г) фінанси державних підприємств.

3. Що таке фінансова система?
 - А) сукупність усіх сфер фінансових відносин, фінансових органів і закладів країни;
 - Б) сукупність органів управління фінансами;
 - В) сукупність нормативно-законодавчого забезпечення фінансової діяльності.

4. Які виділяють ланки у складі фінансів підприємств?
 - А) фінанси комерційних, некомерційних підприємств та фінанси громадських організацій;
 - Б) фінанси державних, малих та спільних підприємств;
 - В) фінанси позабюджетних фондів місцевих органів влади.

5. Механізм перерозподілу капіталу між кредиторами та позичальниками за допомогою посередників на основі порівняння попиту та пропозиції:
 - А) фінансовий ринок;
 - Б) грошовий ринок;
 - В) фондовий ринок;
 - Г) кредитний ринок.

6. Юридичні особи, які прагнуть отримати додаткові фінансові ресурси, за рахунок випуску цінних паперів:

- А) емітенти;
- Б) інвестори;
- В) брокери;
- Г) дилери.

7. Суб'єкт фондового ринку, який перепродає цінні папери від свого імені, за свій рахунок:

- А) брокер;
- Б) дилер;
- В) інвестор;
- Г) емітент.

8. Основними складовими елементами фінансового механізму є:

- А) фінансові методи;
- Б) фінансові важелі;
- В) нормативно-правове забезпечення;
- Г) інформаційне забезпечення;
- Д) усі зазначені відповіді правильні.

9. Бюджетне планування є складовою:

- А) бюджетної політики;
- Б) бюджетної стратегії;
- В) бюджетного механізму;
- Г) прямих методів бюджетного регулювання.

10. Фінансові важелі як складову фінансового механізму представлено:

- А) фінансовими показниками;
- Б) фінансовими нормами і нормативами;
- В) указами Президента України;
- Г) усі відповіді правильні.

11. Фінансовий менеджмент – це:

- А) сукупність державних заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання для виконання державою її функцій;
- Б) сукупність економіко-організаційних та правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави;
- В) сукупність прийомів і методів цілеспрямованого впливу на фінанси з метою досягнення певного результату.

12. Управління фінансами, що полягає в прогнозуванні фінансових відносин і ресурсів на перспективу, встановленні обсягів фінансових ресурсів для реалізації цільових програм та здійснюється органами державного управління:

- А) стратегічне управління;
- Б) оперативне управління;
- В) поточне управління.

Тема 3

ПОДАТКОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ

Питання для обговорення:

1. Сутність, призначення та функції податків. Класифікація податків.
2. Основні види податків та механізм їх обчислення
3. Поняття податкової системи і вимоги до неї
4. Податкова політика: поняття та її напрямки.

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Становлення та розвиток податкової системи України.
2. Податкові теорії та їх вплив на податкову політику держави.
3. Податок з доходів фізичних осіб у системі фінансового регулювання.
4. Вдосконалення механізмів непрямого оподаткування в Україні на сучасному етапі.
5. Вдосконалення механізмів прямого оподаткування в Україні на сучасному етапі.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Історія розвитку податків у Римській Імперії.
2. Розвиток податкових відносин у феодальних містах.

Література:

1. Баліцька В., Короткевич О. Особливості формування та руху ПДВ у державному бюджеті та господарському обороті підприємств // Економіка і прогнозування. – 2007. – № 2. – С. 57-74.
2. Борейко В. Шляхи підвищення ефективності податкового та соціального законодавства // Економіка України. – 2007. – № 9. – С. 30-37.
3. Букраба О., Кузнецова Т. Податкове навантаження як фактор впливу на ефективність соціального захисту населення // Економіка і держава. – 2007. – № 2. – С. 75-76.
4. Ватуля І.Д. та ін. Податки, збори, платежі: Навч. посібник / І.Д. Ватуля, М.І. Ватуля, Л.В. Рибалко. – К.: ЦУЛ, 2006. – 348 с.
5. Довгалюк В.І., Ярмоленко Ю.Ю. Податкова система: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2007. – 315 с.

6. Іванов С., Коваленчук А. Основні принципи та напрями вдосконалення податкової системи України: методологічний аспект // Банківська справа. – 2006. – № 4. – С. 46-54.
7. Карпінський Б., Залуцька Н. Податок на додану вартість як основа бюджетоутворення // Економіст. – 2007. – № 1. – С. 30-33.
8. Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система: Навч. посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 331 с.
9. Фінанси: Навч. посібник / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй. – К.: Знання, 2006. – 247 с.
10. Ярема Б.П., Маринець В.П. Податковий менеджмент: Навч. посібник. – Львів: Магнолія, 2007. – 222 с.

I. Тести.

1. Що перерозподіляють податки?

- А) ВВП і НД;
- Б) вартість основного капіталу;
- В) резервні фонди;
- Г) вартість робочої сили.

2. Податкова система – це:

- А) система норм, яка базується на принципах гласності, загальності, обов'язковості, соціальної справедливості, фіскальної та економічної ефективності;
- Б) комплекс податкових заходів, який істотно впливає на економічну діяльність суб'єктів господарювання, стимулюючи їх економічну та інвестиційну активність;
- В) сукупність правових норм, що регулюють розміри, форми, методи і терміни стягнення податків і платежів, які носять податковий характер і необхідні державі для виконання її функцій;
- Г) сукупність податків, зборів, платежів до бюджету та внесків до державних цільових фондів, що стягуються у визначеному порядку.

3. Податки виконують такі функції:

- А) економічну;
- Б) контрольну;
- В) фіскальну;
- Г) забезпечуючу;
- Д) превентивну.
- е) регулюючу

4. Що є показником зростання податкового тягаря?

- А) зростання податків у заробітній платні;
- Б) зростання податкових надходжень до бюджету;

- В) зростання бюджетного дефіциту;
- Г) зростання негативного сальдо платіжного балансу.

5. Які недоліки податкової системи як макроекономічного важеля регулювання економіки?

- А) залежність від політичного тиску, низька мобільність;
- Б) висока мобільність;
- В) обов'язковий характер;
- Г) ефективність.

6. Податки – це:

- А) обов'язкові платежі, що безоплатно стягуються з юридичних та фізичних осіб, які сплачуються ними до бюджетів різних рівнів у відповідності з встановленими законодавством ставками та строками;
- Б) концентрування у розпорядженні держави грошових коштів для розв'язання економічних та соціальних завдань;
- В) кошти, які стягуються для покриття державних витрат;
- Г) кошти, що мобілізуються державою і не потребують прямого або спеціального еквіваленту.

7. Які з визначених податків є прямими?

- А) податок на додану вартість;
- Б) акцизний збір;
- В) податок на рекламу;
- Г) податок на прибуток підприємства;
- Д) податок на доходи фізичних осіб;
- Е) мито;
- Ж) комунальний податок.

8. Яка риса найбільш притаманна податковій системі України?

- А) висока мобільність;
- Б) стабільність;
- В) системність;
- Г) наукова обґрунтованість.

9. Визначити, які з означених податків не є пропорційними?

- А) податок на додану вартість;
- Б) акцизний збір;
- В) податок на рекламу;
- Г) податок на прибуток підприємства;
- Д) податок на доходи фізичних осіб;
- Е) мито.

10. За якими ставками розраховується прибутковий податок юридичних осіб в Україні?

- А) пропорційними;
- Б) прогресивними;
- В) регресивними;
- Г) змішаними.

Тема 4

БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ

Питання для обговорення:

1. Бюджетна система і бюджетний устрій.
2. Бюджетний процес. Бюджетне планування та прогнозування
3. Міжбюджетні відносини

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки:

1. Економічний зміст бюджету, його ознаки і функції. Місце бюджету при розподілі вартості ВВП і шляхи його впливу на цей розподіл.
2. Бюджет як централізований фінансовий фонд держави. Роль бюджету в соціально-економічному розвитку держави.
3. Загальна характеристика бюджету як основного фінансового плану держави. Показники, що характеризують стан бюджету. Загальний і спеціальний фонд бюджету.
4. Фактори, що впливають на формування і виконання бюджету.
5. Бюджетний устрій і бюджетна система. Особливості бюджетної системи при унітарному та федеративному державному устрої.
6. Складові бюджетної системи і принципи її побудови.
7. Нормативно-правові акти, що регулюють бюджетні відносини в Україні, коротка характеристика їх змісту.
8. Бюджетний процес та його складові. Організація бюджетного процесу. Удосконалення бюджетних процедур і технологій. Функції учасників бюджетного процесу.
9. Сутність, види та причини виникнення бюджетного дефіциту, його вплив на розподіл ресурсів у національній економіці.
10. Характеристика джерел фінансування бюджетного дефіциту, наслідки їх застосування. Шляхи скорочення розміру дефіциту.
11. Макроекономічні наслідки бюджетного дефіциту. У чому полягає зв'язок бюджетного дефіциту, державного боргу, інфляції та фінансової безпеки держави?
12. Міжбюджетні відносини: поняття, види, напрями.

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Історія появи бюджету.
2. Державний бюджет як фінансова основа регулювання сучасної ринкової економіки.
3. Правові й організаційні основи бюджетного устрою в Україні та зарубіжних країнах.
4. Бюджетний процес і його організація в умовах удосконалення бюджетних процедур і технологій.
5. Зарубіжний досвід управління бюджетним дефіцитом.
6. Міжбюджетні відносини в Україні та шляхи їх удосконалення.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Взаємозв'язок бюджетного дефіциту і фінансової стабільності.
2. Зарубіжний досвід в управлінні бюджетним дефіцитом (США, країн ЄС).

Література:

1. Бюджетний кодекс України // www.rada.gov.ua.
2. Закон України “Про Державний бюджет України” (на поточний рік) // www.rada.gov.ua.
3. Бюджетна система: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни / Опарін В.М., Малько В.І., Кондратюк С.Я. – К.: КНЕУ, 2002. – 336 с.
4. Кичко І.І. Бюджетна система: Навч. посіб. для вищих закладів освіти. – Чернігів: Вид-во “Чернігівські береги”, 2005. – 208 с.
5. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси: Навч. посіб. – Львів: Новий світ-2000, 2006. – 567 с.
6. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 495 с.
7. Романенко О.Р. Фінанси: Підруч. – Вид. 3-тє, стерео. – К.: ЦУЛ, 2006. – 310 с.
8. Варивода Н. Необхідність децентралізації бюджетної системи // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 4. – С. 39-44.
9. Гончаренко О. Механізм організації міжбюджетних відносин в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 4. – С. 75-85.
10. Дроздовська О.С. Теоретичні засади організації бюджетного устрою України // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С. 23.
11. Невінчаний І. Основні шляхи подолання бюджетного дефіциту в Україні // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 6. – С. 98-101.
12. Полозенко Д. Державний бюджет України та основні його напрями забезпечення соціально-економічного розвитку // Економіка і держава. – 2007. – № 5. – С. 4-6.

Практичні завдання:

I. Тести.

1. Бюджет – це:

- А) план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади та місцевого самоврядування впродовж бюджетного періоду;
- Б) централізований фонд грошових коштів держави;
- В) грошові відносини, які виникають між державою з одного боку і юридичними та фізичними особами з іншого з приводу утворення бюджетного фонду і його використання на відтворення, підвищення рівня життя і задоволення інших суспільних потреб;
- Г) грошові відносини, які виникають між державою з одного боку і юридичними та фізичними особами з іншого з приводу мобілізації тимчасово вільних грошових коштів у розпорядження органів державної влади і їх використання на фінансування державних потреб;
- Д) правовий акт, згідно з яким органи державної влади і місцевого самоврядування мобілізують фінансові ресурси.

2. Призначенням бюджетної політики є:

- А) регулювання державою бюджетних відносин;
- Б) організація бюджетних ресурсів для забезпечення економічного і соціального розвитку держави;
- В) вирішення соціальних проблем, які неспроможний вирішити сучасний ринковий механізм господарювання;
- Г) усі зазначені відповіді правильні.

3. Бюджетний устрій – це:

- А) організація і принципи побудови бюджетної системи, її структури, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи;
- Б) заснована на економічних відносинах і юридичних нормах сукупність всіх бюджетів країни;
- В) баланс доходів та витрат держави впродовж одного року.

4. Факторами, які визначають особливості бюджетного устрою країни є:

- А) державний устрій;
- Б) функції держави;
- В) адміністративно-територіальний поділ країни;
- Г) рівень соціального розвитку країни.

5. Бюджетна система України представлена:

- А) місцевими бюджетами і державними цільовими фондами;
- Б) Державним бюджетом і державними цільовими фондами;
- В) Державним та місцевими бюджетами;

Г) Державним бюджетом, бюджетом АР Крим, обласними, районними бюджетами, бюджетами районів у містах, бюджетами сіл, селищ, міст.

6. Бюджетний процес – це:

- А) сукупність заходів держави з організації та використання бюджетних ресурсів для забезпечення її економічного і соціального розвитку;
- Б) сукупність конкретних форм бюджетних відносин, специфічних методів мобілізації і використання бюджетних коштів;
- В) заснована на економічних відносинах і юридичних нормах сукупність всіх бюджетів країни;
- Г) організація і принципи побудови бюджетної системи, її структури, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи;
- Д) регламентована норма права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України.

7. Яке із перелічених повноважень учасників бюджетного процесу не належить до сфери компетенції Кабінету Міністрів України?

- А) розробка проекту Закону про Державний бюджет;
- Б) забезпечення виконання Державного бюджету;
- В) здійснення операцій з коштами Державного бюджету;
- Г) прийняття рішення про виділення коштів із резервного фонду Державного бюджету.

8. Причинами виникнення дефіциту бюджету є:

- А) включення бюджетних кредитів і позик у джерела доходів;
- Б) спад виробництва, зниження ефективності господарювання;
- В) інфляційні процеси.

9. Джерелами фінансування дефіциту бюджету можуть виступати:

- А) зовнішні державні позики;
- Б) внутрішні державні позики;
- В) грошово-кредитна емісія;
- Г) податки і збори.

10. Призначенням бюджетного регулювання є:

- А) визначення основних напрямків та засобів мобілізації бюджетних ресурсів, взаємоузгодження основних макроекономічних показників;
- Б) повне врахування всіх фінансових ресурсів та визначення фінансової забезпеченості адміністративно-територіальних одиниць;
- В) встановлення конкретних зв'язків бюджету з усіма фінансовими планами держави;
- Г) регламентація міжбюджетних потоків.

11. Кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого позначаються терміном:

- А) дотації вирівнювання;
- Б) субвенції;
- В) субсидії;
- Г) трансферти.

12. Субвенція – це:

- А) міжбюджетний трансферт, який надається для зміцнення доходної бази бюджету, який його отримує;
- Б) кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого;
- В) міжбюджетний трансферт для використання з певною метою у порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про його надання;
- Г) кошти, що передаються до державного та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів.

Тема 5

ДЕРЖАВНІ ДОХОДИ І ВИДАТКИ

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність державних доходів
2. Класифікація доходів бюджету в Україні.
3. Сутність, характеристика, склад державних видатків.
4. Бюджетний дефіцит

Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки:

1. Як визначаються в Бюджетному кодексі України доходи і видатки бюджету? Як розмежовуються поняття “видатки” і “витрати” бюджету?
2. Доходи бюджету та їх класифікація. Джерела і методи формування доходів бюджету. Внутрішні джерела бюджетних надходжень. ВВП як основне джерело формування доходів бюджету.
3. Податкові доходи бюджету, їх динаміка, зміни і тенденції розвитку. Неподаткові доходи бюджету. Доходи від операцій з капіталом. Інші неподаткові доходи бюджету.
4. Чинники, що впливають на структуру доходів бюджету.
5. Видатки бюджету та їх класифікація. Функціональна, економічна, відомча і програмна класифікація видатків.
6. Джерела формування доходів місцевих бюджетів, їх склад і структура. Роль податків у формуванні доходів місцевих бюджетів. Місцеві податки і збори.
7. Склад і структура видатків місцевих бюджетів. Обов’язкові видатки та видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень.

8. Принцип субсидіарності і його реалізація при розмежуванні видатків між бюджетами різних рівнів. Поточний бюджет і бюджет розвитку.
9. Чинники, що впливають на структуру видатків бюджету.
10. Пріоритетні напрями бюджетних видатків в Україні.
11. Діалектичний зв'язок доходів і видатків бюджету.

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Оптимізація структури бюджетних видатків у контексті забезпечення економічного зростання.
2. Аудит ефективності використання бюджетних коштів.
3. Видатки місцевих бюджетів та напрями їх реструктуризації.
4. Проблеми наповнюваності Державного/місцевих бюджетів в Україні.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Проблеми посилення ролі податкових надходжень у складі доходів місцевих бюджетів в Україні.

Література:

1. Бюджетний кодекс України // www.rada.gov.ua.
2. Закон України “Про Державний бюджет України” (на поточний рік) // www.rada.gov.ua.
3. Кичко І.І. Бюджетна система: Навч. посіб. для вищих закладів освіти. – Чернігів: Вид-во “Чернігівські береги”, 2005. – 208 с.
4. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси: Навч. посібник. – Львів: Новий світ – 2000, 2006. – 567 с.
5. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 495 с.
6. Фінанси: Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. – К.: Знання, 2006. – 415 с.
7. Андреева О., Пінчук С. Проблеми реформування видаткової частини місцевих бюджетів // Економіст. – 2007. – № 6. – С. 60-62.
8. Корень Н. Організаційно-методичні засади формування раціональної структури видатків бюджету // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 4. – С. 72-75.
9. Піхоцький В. Удосконалення і розвиток державного фінансового контролю та аудиту за надходженням коштів Державного бюджету України та їх використанням // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 75-82.
10. Слухай С., Гончаренко О. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні // Фінанси України. – 2007. – № 8. – С. 63-73.
11. Чвалюк А. Підходи щодо класифікації доходів державного бюджету // Наше право. – 2007. – № 2. – С. 103-108.

Практичні завдання:**I. Тести.**

1. Доходи бюджету – це:

- А) частина фінансових відносин, яка пов'язана з формуванням фінансових ресурсів у розпорядженні різноманітних державних структур і державних підприємств;
- Б) грошові відносини, що складаються між державою, юридичними і фізичними особами в процесі вилучення й акумуляції частини вартості ВВП у загальнодержавному фонді;
- В) економічні відносини з приводу розподілу і використання централізованого фонду грошових ресурсів держави.

2. За розділами бюджетної класифікації виділяють:

- А) звичайні та надзвичайні доходи;
- Б) податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти;
- В) податки, позики, грошово-кредитну емісію;
- Г) закріплені та регулюючі доходи.

3. Неподаткові надходження бюджету представлено:

- А) зборами та обов'язковими платежами;
- Б) адміністративними зборами і платежами;
- В) доходами від власності і підприємницької діяльності держави;
- Г) надходженнями від продажу товарів з державних запасів.

4. За економічними ознаками виділяють:

- А) поточні та капітальні видатки;
- Б) видатки на послуги загального призначення та соціальні послуги;
- В) видатки, пов'язані з економічною діяльністю та обслуговуванням державного боргу.

5. До видатків загального призначення відносять видатки на:

- А) охорону здоров'я;
- Б) державне управління;
- В) проведення виборів;
- Г) міжнародну діяльність.

6. Видатки на фундаментальні наукові дослідження належать до групи:

- А) видатків на суспільні і соціальні послуги;
- Б) капітальних видатків;
- В) видатків на послуги загального призначення;
- Г) поточних видатків.

7. Які з перелічених доходів є доходами Державного бюджету України:

- А) податок з реклами;
- Б) ПДВ;
- В) податок на прибуток підприємств;
- Г) акцизний збір.

8. Які з перелічених доходів не є доходами Державного бюджету України:

- А) комунальний податок;
- Б) міжбюджетні трансферти з місцевих бюджетів;
- В) плата за землю;
- Г) ввізне мито.

9. Видатками Державного бюджету України є видатки на:

- А) законодавчу владу;
- Б) фінансування органів місцевого самоврядування;
- В) первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу;
- Г) управління комунальним майном.

10. Які з перелічених видатків не є видатками Державного бюджету України:

- А) видатки на національну оборону;
- Б) видатки на позашкільну освіту;
- В) видатки на судову владу;
- Г) видатки на створення та поповнення держаних запасів і резервів.

11. До власних доходів місцевих бюджетів належать:

- А) податок з доходів фізичних осіб;
- Б) ПДВ;
- В) комунальний податок;
- Г) податок із власників транспортних засобів.

12. Не є власними доходами місцевих бюджетів:

- А) плата за ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності;
- Б) збір за припаркування автотранспорту;
- В) податок на прибуток підприємств комунальної власності;
- Г) плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності.

13. Закріпленими доходами місцевих бюджетів є:

- А) ринковий збір;
- Б) кошти від відчуження майна, яке знаходиться в комунальній власності;
- В) податок з доходів фізичних осіб.

14. До видатків місцевих бюджетів належать видатки на:

- А) правоохоронну діяльність;

- Б) дошкільну та загальну середню освіту;
- В) місцеву пожежну охорону;
- Г) державні інвестиційні проекти.

15. Не є видатками місцевих бюджетів:

- А) видатки на фінансування органів місцевого самоврядування;
- Б) видатки на програми реставрації пам'яток архітектури загальнодержавного значення;
- В) видатки на обслуговування боргу органів місцевого самоврядування.

Тема 6

ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

Питання для обговорення:

1. Суть і значення державного кредиту.
2. Структура державного боргу та механізм його формування
3. Управління державним боргом і його обслуговування

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Державний кредит як джерело формування фінансових ресурсів держави.
2. Державний борг України: сучасний стан і перспективи його скорочення.
3. Зовнішній державний борг у країнах із перехідною економікою.
4. Міждержавні борги і технології міждержавних кредитів.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Проблеми внутрішнього і зовнішнього державного боргу в Україні.

Практичні завдання:

Тести:

1. Причиною виникнення державного кредиту є:
 - А) перевищення доходів над видатками державного бюджету;
 - Б) бюджетний дефіцит;
 - В) емісія грошей;
 - Г) дефляція.

2. Державний кредит виконує такі функції:
 - А) розподільну;
 - Б) емісійну;
 - В) регулюючу;
 - Г) контрольну.

3. Оформлення державних позик здійснюється такими видами ЦП:

- А) акціями;
- Б) облігаціями;
- В) казначейськими зобов'язаннями;
- Г) ощадними сертифікатами.

4. За характером виплачуваного доходу державні позики поділяються на:

- А) ринкові;
- Б) виграшні;
- В) заставні;
- Г) процентні.

5. Погашення позик здійснюється за рахунок коштів:

- А) суб'єктів господарювання;
- Б) державних цільових фондів;
- В) страхових компаній;
- Г) бюджету.

6. До внутрішнього боргу держави належать:

- А) заборгованість по місцевим позикам;
- Б) заборгованість по заробітній платі;
- В) заборгованість по державним цінним паперам;
- Г) заборгованість по виплаті пенсій.

7. Причини зростання державного боргу:

- А) ріст бюджетного дефіциту;
- Б) профіцит бюджету;
- В) економічне піднесення;
- Г) спад виробництва.

8. Управління державним боргом складається з таких стадій:

- А) залучення державних запозичень;
- Б) покриття дефіциту платіжного балансу;
- В) використання коштів;
- Г) погашення та обслуговування боргу.

9. Рефінансування боргу пов'язане з:

- А) випуском нових позик;
- Б) зміною процентних ставок державних цінних паперів;
- В) об'єднанням раніше випущених позик;
- Г) анулюванням боргу.

10. Обслуговування державного внутрішнього боргу здійснює:

- А) Кабінет Міністрів України;
- Б) Верховна Рада України;
- В) Державне казначейство України;
- Г) Міністерство фінансів України.

**ТЕМА 7.
ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА
НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

1. Фінансові відносини підприємницьких структур.
2. Фінансовий механізм управління підприємством.
3. Фінанси некомерційних установ та організацій.
4. Фінанси громадських організацій та добродійних фондів.

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Фінанси господарських суб'єктів як основа фінансів суспільства.
2. Порядок і джерела формування статутного капіталу підприємства.
3. Фінансові проблеми реструктуризації українських підприємств.
4. Державна фінансова підтримка підприємництва в Україні.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Фінансові аспекти розвитку малого бізнесу в Україні.

Практичні завдання:

I. Тести:

1. Фінанси підприємств – це:
 - А) витрати, пов'язані з випуском продукції;
 - Б) витрати, які пов'язані з реалізацією продукції;
 - В) економічні відносини, пов'язані з формуванням, використанням та розподілом грошових фондів;
 - Г) витрати, які пов'язані зі сплатою до бюджетів податків, зборів і платежів.

2. Фінанси підприємства виконують такі функції:
 - А) розподільну та контрольну;
 - Б) розподільну та функцію формування;
 - В) фіскальну, економічну, соціальну;
 - Г) розподільну, економічну та контрольну.

3. Які є принципи організації фінансів підприємств?
 - А) самофінансування;
 - Б) господарська самостійність;

- В) забезпечення фінансовими ресурсами;
- Г) цільове фінансування.

4. На рівні підприємств фінансові відносини охоплюють:

- А) відносини з іншими підприємствами;
- Б) відносини між підрозділами усередині галузі;
- В) відносини між підприємствами та кредитною системою;
- Г) відносини з дочірніми підприємствами.

5. Які відносини не входять до складу фінансів підприємств?

- А) між підприємством і його робітниками;
- Б) між підприємством та державою;
- В) між робітниками підприємства і торговельними організаціями;
- Г) між підприємствами.

6. Фінансові ресурси підприємства утворюються за рахунок:

- А) тільки власних коштів;
- Б) власних і позичкових коштів;
- В) тільки позичкових коштів;
- Г) залучених коштів.

7. Власні фінансові ресурси підприємства – це:

- А) статутний фонд;
- Б) кредити;
- В) резервний фонд;
- Г) прибуток.

8. Що належить до позикових ресурсів?

- А) чистий прибуток;
- Б) акціонерний капітал;
- В) дивіденди;
- Г) кредити банку.

9. Економічний зміст категорії прибуток відповідає:

- А) доданій вартості;
- Б) грошовому доходу;
- В) валовому доходу;
- Г) чистому доходу.

10. Що виступає об'єктом оподаткування податком на прибуток НПО?

- А) пасивні доходи;
- Б) страхове відшкодування;
- В) доходи від комерційної діяльності;
- Г) амортизаційні відрахування.

Тема 8 ФІНАНСИ НАСЕЛЕННЯ

Питання для обговорення:

1. Сутність фінансів населення та їх значення.
2. Сутність фінансових ресурсів населення
3. Джерела формування фінансів населення

Тематика рефератів:

1. Роль домогосподарств на фінансовому ринку.
2. Грошові заощадження населення та їх розміщення.
3. Проблеми банківського кредитування населення в Україні.
4. Становлення і розвиток системи соціальних гарантій населення України.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Вплив держави на формування доходів домогосподарств.
2. Динаміка заробітної плати і заощаджень населення в Україні.
3. Розв'язання проблеми отримання заробітної плати “в конвертах”.

I. Тести:

1. Фінансові ресурси населення – це:

- А) баланс доходів і витрат домогосподарства;
- Б) грошові кошти, цінні папери та інші цінності, що знаходяться в розпорядженні громадян;
- В) товари і послуги, що призначені для задоволення індивідуальних і сімейних потреб;
- Г) вірної відповіді немає.

2. Учасниками фінансової системи є:

- А) населення;
- Б) підприємства;
- В) держава;
- Г) банки.

3. Визначити зв'язок населення з органами місцевої влади:

- А) отримання процентного доходу по облігаціям державної позики;
- Б) сплата страхових внесків;
- В) отримання дивідендів по акціям;
- Г) приватизація житла.

4. Доходи населення сукупні – це:

- А) грошові кошти, цінні папери та інші цінності, що знаходяться в розпорядженні громадян;

- Б) грошові й натуральні надходження народонаселенню з метою задоволення їх особистих потреб;
- В) товари і послуги, що призначені для задоволення індивідуальних і сімейних потреб;
- Г) вірної відповіді немає.

5. Головною причиною низьких доходів населення є:

- А) недосконала система соціального захисту;
- Б) низька відносна вартість одиниці української робочої сили й відповідна низька заробітна плата за працю;
- В) високий рівень оподаткування фізичних осіб та загальна недосконалість податкової системи країни;
- Г) високий рівень відрахувань у накопичувальний пенсійний фонд України.

6. Що не належить до соціальних гарантій?

- А) безоплатні медичні послуги;
- Б) пільги та привілеї;
- В) дохід по державним облігаціям;
- Г) мінімальна заробітна плата.

7. Фінансовий портфель громадянина включає:

- А) інвестиційний портфель;
- Б) накопичувальний портфель;
- В) споживчий портфель;
- Г) портфель цінних паперів.

8. Обсяг і структуру заощаджень визначають наступні чинники:

- А) життєвий рівень населення;
- Б) рівень відсоткових ставок;
- В) структура потреб населення;
- Г) вірної відповіді немає.

9. З ростом чисельності людей похилого віку рівень заощаджень:

- А) зростає;
- Б) падає;
- В) не змінюється;
- Г) жодна інша відповідь неправильна.

10. Лібералізація прибуткового оподаткування населення сприяє:

- А) росту заощаджень;
- Б) падінню заощаджень;
- В) росту собівартості продукції;
- Г) росту соціальних видатків.

Тема 9 ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Питання для обговорення:

1. Сутність фінансового ринку та його структурні складові.
2. Суб'єкти фінансового ринку.
3. Фінансові активи і фінансові інструменти ринку

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Правове регулювання фінансового ринку в Україні.
2. Біржовий і позабіржовий ринок паперів України на сучасному етапі.
3. Спеціалісти на фінансовому ринку: права, обов'язки, професійні риси.
4. Пріоритетні напрями розвитку вітчизняного фінансового ринку.
5. Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Фондовий ринок України: сучасний стан і перспективи розвитку.

Практичні завдання:

I. Тести:

1. Основне завдання фінансового ринку – це:
А) сприяти руху вартості у процесі розширеного відтворення;
Б) перетворювати тимчасово вільні кошти у позичковий капітал;
В) забезпечити переливання вільних грошових ресурсів;
Г) сприяти купівлі-продажу фінансових послуг.
2. Фінансовий ринок поділяється на:
А) ринок грошей;
Б) страховий ринок;
В) ринок капіталів;
Г) інвестиційний ринок.
3. Державне регулювання фінансового ринку здійснюється:
А) Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
Б) Міністерством фінансів України;
В) Фондом державного майна;
Г) Національним банком України.
4. Організаційною основою ринку капіталів є:
А) дисконтні будинки;
Б) комерційні банки;

- В) фондові біржі;
- Г) інвестиційні компанії.

5. Обов'язковим суб'єктом валютного ринку є:

- А) держава;
- Б) посередники;
- В) банківські установи;
- Г) підприємницькі структури.

6. Інструментами грошового ринку є:

- А) ф'ючерси та опціони;
- Б) акції та облігації;
- В) казначейські векселі та короткострокові комерційні векселі;
- Г) державні облігації зовнішньої державної позики.

7. Залежно від мети випуску виділяють такі цінні папери:

- А) ринкові та неринкові;
- Б) пайові та боргові;
- В) фондові та комерційні;
- Г) боргові та похідні.

8. Що належить до фінансових похідних?

- А) акції та облігації;
- Б) ф'ючерси та опціони;
- В) угоди про зворотний викуп;
- Г) банківські акцепти.

9. Вторинний ринок цінних паперів включає:

- А) продаж і купівлю цінних паперів, які щойно випущені;
- Б) купівлю і продаж раніше випущених цінних паперів;
- В) мобілізацію цінних паперів;
- Г) правильна відповідь відсутня.

10. Український фондовий ринок поділено на:

- А) безготівковий ринок;
- Б) грошовий ринок;
- В) позабіржовий ринок;
- Г) біржовий ринок.

Тема 10 **МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ**

Питання для обговорення:

1. Сутність міжнародних фінансів.
2. Суб'єкти міжнародних фінансових відносин
3. Міжнародні довгострокові кредити.

Завдання для індивідуальної роботи:

Тематика рефератів:

1. Сучасні аспекти розвитку світової економіки та міжнародних фінансів.
2. Правові норми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
3. Стимулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
4. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності.
5. Роль світової валютної системи на сучасному етапі.
6. Основні напрями та особливості валютного регулювання в Україні.
7. Національна валютна система України.

Підготовка і презентація міні-лекції:

1. Фінансові проблеми, що виникли у зв'язку з розширенням складу ЄС.
2. Шляхи забезпечення фінансової безпеки України.

Практичні завдання:

I. Тести:

1. Міжнародні фінансові операції здійснюються на:
А) грошових ринках;
Б) фінансових ринках;
В) валютних ринках;
Г) фондових ринках.
2. Вирізняють такі види фінансових операцій:
А) операції з переказу грошей;
Б) інвестиційні операції;
В) спекулятивні операції та операції з капіталом;
Г) посередницькі операції.
3. До функцій міжнародних фінансів відносять:
А) розподільчу;
Б) адміністративну;
В) соціальну;
Г) контрольну.
4. За якими напрямками можуть групуватися міжнародні фінансові відносини?
А) взаємовідносини між суб'єктами господарювання різних країн;
Б) відносини держави з юридичними і фізичними особами інших країн;

- В) відносини держави з урядами інших країн та міжнародними ФО;
- Г) взаємовідносини між суб'єктами господарювання в межах однієї країни.

5. Сукупність заходів держави у сфері міжнародних фінансів – це:

- А) фінансова функція держави;
- Б) державна політика;
- В) міжнародна фінансова політика;
- Г) функція держави.

6. До групи Світового банку входять такі організації:

- А) Міжнародний банк реконструкції і розвитку;
- Б) Банк міжнародних розрахунків;
- В) Міжнародна фінансова корпорація;
- Г) Міжнародний валютний фонд.

7. Головною метою Європейського центрального банку є:

- А) збереження і створення нових робочих місць;
- Б) скорочення заборгованості країн-учасниць ЄС;
- В) економічне зростання Європи;
- Г) стабільність цін і захист від інфляції.

8. Країною-опікуном України в МВФ є:

- А) Німеччина;
- Б) Великобританія;
- В) Франція;
- Г) Нідерланди.

9. Міжнародний банк реконструкції і розвитку надає такі позики:

- А) системні кредити на структурну перебудову економіки;
- Б) кредити за рахунок залучення приватного капіталу;
- В) інвестиційні позики та експортні кредити;
- Г) правильна відповідь відсутня.

10. Суб'єктами валютних відносин в Україні є:

- А) юридичні та фізичні особи;
- Б) Національний банк України;
- В) Кабінет Міністрів України;
- Г) уповноважені банки.

ТЕМА 11 СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

Питання для обговорення:

1. Концепції походження грошей. Роль держави у створенні грошей.
2. Сутність грошей як загального еквівалента.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Функції грошей.

Реферат на тему:

1. Походження та розвиток грошової одиниці України.
2. Економічний процес виникнення грошей та їх суть.
3. Процес розвитку форм грошей і сучасність.
4. Вартість грошей в минулому і сучасному паперово-кредитному обігу.
5. Кредитні гроші і їх еволюція.
6. Роль грошей в економіці України.

Тестові завдання:

1. В економічній теорії виділяють такі концепції походження грошей:
 - а) трансакційну;
 - б) раціоналістичну;
 - в) еволюційну;
 - г) монетаристську.

2. Представники еволюційної концепції походження грошей:
 - а) Л. Пігу;
 - б) І. Фішер;
 - в) А. Сміт;
 - г) Арістотель;
 - г) К. Маркс;
 - г) П. Самуельсон;
 - г) Дж. Рікардо.

3. Яке з тверджень правильне?
 - а) гроші – це кристалізація мінової вартості;
 - б) гроші – загальний товар-еквівалент;
 - в) гроші – продукт згоди людей;
 - г) гроші – знак обміну;
 - г) гроші – все вищеназване.

4. Ліквідність – це:

- а) здатність грошей брати участь у негайній купівлі товарів (робіт, послуг);
- б) можливість грошей бути засобом платежу;
- в) можливість грошей бути засобом накопичення.

5. Формами вартості грошей є:

- а) грошова;
- б) загальна;
- в) проста;
- г) розгорнута;
- г) еквівалентна;
- г) повна.

6. Що таке кредитні гроші?

- а) гроші, випущені державою для покриття своїх потреб, що фінансуються з бюджету;
- б) будь-які неповноцінні гроші;
- в) гроші, що виникають як заміщення майнових боргових зобов'язань приватних осіб і держави;
- г) гроші, що емітуються банками для фінансування бюджетного дефіциту.

7. До кредитних грошей належать:

- а) кредитні картки;
- б) вексель;
- г) електронні гроші;
- г) чек;
- г) банкнота;
- г) дебетові картки.

8. Чому гроші мають всезагальну здатність до обміну?

- а) тому що вони є кристалізацією мінової вартості, всезагальним втіленням багатства й людської праці;
- б) тому що ринок наперед сприймає їх як загальну цінність, бажану для будь-якого суб'єкта;
- г) тому що вони виготовлені зі специфічного матеріалу.

9. До електронних грошей належать:

- а) казначейські білети;
- б) банкноти;
- в) кредитні картки;
- г) картки для банкоматів;
- д) чеки;
- е) дебетові картки.

10. Купівельна спроможність грошей:

- а) піднімається із зростанням цін;
- б) може підвищуватись і знижуватися;
- г) зростає з часом;
- г) залишається постійною.

11. Коли форма обміну через посередництво товару-еквівалента (еквівалентна форма обміну) трансформувалася у грошову?

- а) коли внаслідок розвитку міжрегіональних торговельних зв'язків з маси регіональних товарів-еквівалентів виокремлювався товар-еквівалент, що обслуговував обмін на великій території;
- б) коли роль еквівалента від товарів першої необхідності (зерно, худоба сіль тощо) перейшла до товарів, що такими не були (перли, хутра тощо);
- г) коли роль товару-еквівалента стали виконувати метали.

12. Чому функції міри вартості й засобу обігу є двома провідними функціями грошей?

- а) тому що гроші історично почали функціонувати з виконання саме цих функцій;
- б) тому що інші функції є похідними від цих двох функцій;
- г) тому що саме в цих двох функціях гроші обслуговують більшу частину економічного обороту.

13. Функціями грошей є:

- а) розподіл вартості;
- б) засіб нагромадження;
- в) засіб обігу;
- г) надання грошової інформації;
- д) міра вартості;
- е) засіб платежу;
- ж) девальвація;
- з) світові гроші.

14. У якій функції гроші обслуговують процес ціноутворення?

- а) засобу обігу;
- б) міри вартості;
- г) засобу нагромадження;
- г) засобу платежу.

15. Визначити, які гроші перебувають в обігу України в сучасних умовах?

- а) повноцінні;
- б) неповноцінні;
- г) паперово-кредитні;
- г) електронні.

16. Неповноцінні гроші – це:

- а) гроші, які знецінюються;
- б) гроші, що виготовлені не з коштовних металів;
- г) грошові знаки, які не розмінюються на коштовний метал;
- г) гроші, що емітуються для фінансування витрат державного бюджету.

17. Така властивість грошей як портативність – це здатність грошей:

- а) ділитися на частини і мати кратні номінали;
- б) якомога триваліше зберігати однакову купівельну силу;
- г) одного й того самого номіналу незалежно від форми мати однакову вартість;
- г) легко переміщуватися.

18. Повноцінні гроші поділяються на:

- а) товарні та металеві;
- б) кредитні та паперові;
- г) паперові та товарні;
- г) металеві та паперові.

19. Білонна монета – це монета, яка:

- а) карбується не з дорогоцінного металу;
- б) карбується з дорогоцінного металу;
- г) карбується у формі зливків;
- г) не випускається в обіг.

20. Неповноцінні гроші поділяються на:

- а) кредитні та товарні;
- б) кредитні та паперові;
- г) паперові та металеві;
- г) товарні та металеві.

21. Вексель – це:

- а) встановленої форми грошовий документ, що містить безумовний наказ власника рахунку про виплату зазначеної суми;
- б) вексель банку, що виписаний під придбані у своє розпорядження векселі приватних осіб;
- г) боргове зобов'язання встановленого зразка, що дає незаперечне право на одержання зазначеної в ньому суми грошей у встановлений строк;
- г) специфічна грошова форма, в якій грошова суть істотно послаблена, відхиляється від загальноприйнятих, стандартних форм.

22. Сутність функції грошей – міра вартості полягає в тому, що вони:

- а) є посередником в обміні товарів;
- б) є засобом виміру вартості всіх інших товарів;

- г) виходять зі сфери обігу і перетворюються на скарб;
- г) обслуговують погашення різних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин, що виникають у ході розширеного відтворення.

23. Депозитні гроші – це:

- а) нерозмінні на метал знаки вартості, що випускаються державою для покриття своїх витрат і наділяються нею примусовим курсом;
- б) вид кредитних грошей, що створюються на основі банківських вкладів та системи спеціальних розрахунків, які здійснюються між банками шляхом переказу сум з одного рахунку на інший;
- г) номінальна вартість грошей відповідає вартості благородного металу;
- г) гроші особливого типу, що не розмінні на золото, а в обіг випускаються центральним банком як банкноти.

24. Чим відрізняються кредитні гроші від паперових?

- а) кредитні гроші виникають з функції грошей як засобу платежу, випускаються банком і не мають примусового курсу, а паперові виникають з функції грошей як засобу обігу, емітуються державним органом або центральним банком, наділені державою примусовим курсом;
- б) кредитні гроші виникають з функції грошей як засобу обігу, емітуються державним органом або центральним банком та наділені державою примусовим курсом, а паперові виникають з функції грошей як засобу платежу, випускаються банком і не мають примусового курсу;
- г) кредитні гроші виникають з функції грошей як засобу платежу, емітуються державним органом або центральним банком, наділені державою примусовим курсом, а паперові виникають з функції грошей як засобу обігу, випускаються банком і не мають примусового курсу;
- г) кредитні гроші виникають з функції грошей як засобу обігу, випускаються банком і не мають примусового курсу, а паперові виникають з функції грошей як засобу платежу, емітуються державним органом або центральним банком, наділені державою примусовим курсом.

25. Масштаб цін – це:

- а) величина грошової одиниці певної країни;
- б) купівля товарів та послуг у кредит;
- г) купівля чи продаж товарів або послуг.

26. Вирішальну роль у демонетизації золота відіграли:

- а) недостатня маса золотих запасів у природі;
- б) інтенсивне використання золота у виробництві;
- г) велика дорожнеча обігу золотих грошей;
- г) втрата реальної вартості золотими монетами;
- д) неможливість регулювати золотий обіг.

27. Що робить товар порівнянним?

- а) індивідуальна праця окремого виробника;
- б) суспільна праця;
- г) масштаб цін;
- г) дійсні гроші.

28. Наявність грошей в економіці:

- а) стимулює економічні процеси;
- б) гальмує економічні процеси;
- г) не впливає на економічні процеси;
- г) спонукає виробників виробляти більше товарів із меншими витратами.

29. Перехід від натурального господарства до ринкового звільнив місце обміну, який утворювався за допомогою грошей, в ролі яких виступали певні товари.

Це виникло у зв'язку з тим, що бартер:

- а) був не зручним;
- б) робив перепони розвитку суспільного розподілу праці;
- г) базувався на збігу потреб в обміні товарів;
- г) мали місце усі перераховані вище причини.

30. Які гроші належать до паперових?

- а) грошові знаки, виготовлені з паперу;
- б) знаки вартості, номінальна вартість яких не збігається з вартістю матеріалу, застосованого при їх виробленні;
- г) гроші, що випускаються державою для покриття державних витрат.

ТЕМА 12 ТЕОРІЇ ГРОШЕЙ

Питання для обговорення

1. Розвиток теорії грошей.
2. Характеристика номіналістичної та металістичної теорії грошей.
3. Кількісна теорія грошей.
4. Кейнсіанський напрямок розвитку теорії грошей.
5. Сучасний монетаризм.

Реферат на тему:

1. Вклад Дж.Кейнса і його послідовників у розробку кількісної теорії грошей.
2. Сучасний монетаризм, його провідні напрямки і тенденції розвитку.
3. Сучасна монетарна політика в Україні.
4. Грошово-кредитна політика як стабілізатор економіки та грошей.
5. Кон'юнктурна теорія М.І. Туган-Барановського і сучасність.

Практичні завдання

Тести

1. Кому належить твердження, що гроші – це товар, що нічим не відрізняється від інших товарів:
 - а) К.Менглеру, Ф.Візеру, Л.Вальрасу;
 - б) А.Сміту, Д.Рікардо;
 - в) Д.Юму?

2. Хто сформулював теорію реалізації, відповідно до якої попит на всі товари у їхній сукупності завжди дорівнює їх пропозиції:
 - а) Ж.Б.Сей;
 - б) Д.Юм;
 - в) А.Смітт, Д.Рікардо?

3. Яка теорія започаткувала неокласичну парадигму:
 - а) теорія трудової вартості;
 - б) теорія граничної корисності;
 - в) кількісна теорія грошей?

4. Головним питанням неокласичної парадигми є:
 - а) яким чином має вимірюватись гранична корисність, що формується на суб'єктивних засадах;
 - б) чи здатні гроші вимірювати граничну корисність;
 - в) всі попередні відповіді вірні.

5. Встановив залежність і взаємозв'язок між рівнем товарних цін і кількістю грошей в обігу:
 - а) Ж.Б.Сей;
 - б) А.Сміт;
 - в) К.Маркс;
 - г) Д.Юм.

6. Хто став засновником одного з напрямків теорії грошей – теорії державної грошової політики:
 - а) А.Сміт;
 - б) Д.Рікардо;
 - в) Дж.М.Кейнс?

7. Кому належала ідея поєднання кількісної теорії грошей з теорією кон'юнктури:
 - а) Дж.М.Кейнсу;
 - б) І.Фішеру;
 - в) А.Пігу?

8. Школа економічної думки, котра акцентує увагу на змінах у кількості грошей, що знаходяться в обігу як визначальної функції цін, доходів і зайнятості – називається:

- а) класичною школою політичної економії;
- б) монетаризмом;
- в) маржиналізмом;

9. Хто із вчених запропонував застосовувати правило механічного приросту грошової маси щорічно в середньому на 4%:

- а) М.Фрідмен;
- б) А.Пігу;
- в) Д.М.Кейнс?

10. Теорія, що проголошує положення: золото і срібло вже за своєю природою є грошима; грошова система, в якій гарантовано обмін паперових грошових знаків на золото, є реальною, стійкість грошової системи повинна спиратися на золото; рівень цін залежить від кількості грошей, називаються:

- а) номіналістичною;
- б) кількісною;
- в) монетариською;
- г) металістичною.

11. Які положення притаманні монетаристській теорії:

- а) повне ігнорування сфери виробничого відтворення;
- б) причини криз, інфляції, безробіття – в помилках грошової політики;
- в) контроль над інфляцією – провідна ланка економічної політики;
- г) необхідність державної грошової політики;
- д) всі вказані вище положення.

ТЕМА 13. ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВА МАСА

Питання для обговорення

1. Суть і структура грошового обороту.
2. Модель сукупного грошового обороту і грошові потоки.
3. Маса грошей в обороті. Характеристика грошових агрегатів.
4. Швидкість обігу грошей.
5. Механізм зміни маси грошей в обороті.

Завдання для індивідуальної роботи

Реферат на тему:

1. Особливості регулювання грошового обігу в Україні.
2. Грошова маса – як ключовий індикатор грошового обороту.

3. Оцінка структури грошового обороту України на сучасному етапі.
4. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.

Довідковий матеріал

$$B = Rd + Rt + Rc + CY, \quad (1)$$

де B - грошова база;

Rd - сума обов'язкових резервів по вкладах до вимоги;

Rt - сума обов'язкових резервів по вкладах;

Rc - наднормативні резерви;

CY - готівка, що знаходиться в обігу.

$$m = \frac{1}{R} \cdot 100\%, \quad (2)$$

де m - мультиплікатор збільшуючого ефекту при зміні розміру обов'язкових банківських резервів;

R - норма обов'язкових резервів.

$$M = E \cdot m = E \cdot \frac{1}{R} \cdot 100\%, \quad (3)$$

де M - максимальна кількість грошей, яка може бути утворена банківською системою;

E - сума наднормативних резервів.

$$M \cdot V = P \cdot Q, \quad (4)$$

де M - грошова маса;

V - швидкість обігу;

P - ціна товару;

Q - кількість товару

$$V = \frac{ВНП}{ЗГ}, \quad (5)$$

де $ВНП$ - валовий національний продукт;

$ЗГ$ - середній залишок грошей в обігу.

$$K_H = \frac{ЦТ}{O}, \quad (6)$$

де K_H - кількість необхідних грошей в обігу;

$ЦТ$ - сума цін товарів, що реалізуються за певний період часу;

O - середня кількість оборотів грошової одиниці за цей же період.

$$K_H = \frac{ЦТ - K + П - ВП}{O}, \quad (7)$$

де K - продаж товарів і послуг у кредит;

$П$ - загальна сума платежів строк оплати яких наступив;

$ВП$ - сума платежів, які погашаються шляхом взаємного зарахування боргів.

Практичні завдання**Задача 1.**

На підставі наведених показників визначте величину грошових агрегатів M_0, M_1, M_2, M_3 .

Показник	Тис.грн.
1. Кошти на поточних рахунках	8380
2. Готівка в касах підприємств	164
3. Готівка на руках у населення	2193
4. Кошти на строкових депозитах	3527
5. Кошти на вкладах	2412
6. Кошти клієнтів за трастовими операціями	771
7. Готівка у касах банків	896

Задача 2.

Пасив комерційного банку містить такі статті (млн. грн.)

Показник	млн.грн.
Власний капітал	54
Отримані кредити від інших банків	22
Внески до запитання	98
Строкові внески	45

Норматив обов'язкового резервування по внескам до запитання становить 6%, а по строковим внескам 8%.

Визначити на яку суму зміниться обсяг кредитів, якщо 30% внесків до запитання буде переформлено на строкові.

Задача 3.

У банку є депозит розміром 680000 грн. Норма обов'язкового резерву встановлена на рівні 7%.

Визначити, на яку суму цей депозит збільшить суму наданих позичок та на яку суму банк зможе виробити нових грошей?

Задача 4.

Розрахуйте швидкість обігу грошей, якщо номінальний обсяг виробництва дорівнює 3750 тис. грн., а грошова маса 549 тис. грн.

Задача 5.

Визначити кількість необхідних грошей в обігу, якщо звісно, що національний обсяг виробництва, що належить реалізації дорівнює 4846 тис. грн., а швидкість грошей в обігу 6.

Задача 6.

Сума цін на товари, які належать реалізації дорівнює 3240 тис. грн., сума продажу в кредит - 82 тис. грн., сума платежів, що погашаються шляхом

взаємного зарахування боргів – 18 тис. грн., загальна сума платежів строк оплати, яких наступив - 67 тис. грн.. Швидкість обігу грошей дорівнює 7.

Визначити кількість грошей необхідних в обігу.

Задача 7.

Швидкість обігу грошей 4 рази на рік, середній ціновий індекс складає 35%, вироблений продукт дорівнює 380 тис. грн.

Визначити необхідну кількість грошей для розміщення виробленого продукту.

Тести

1. Якщо величина готівки складає 260 млн.грн., ощадні вклади – 320 млн.грн., строкові вклади – 360 млн.грн., вклади до запитання – 480 млн.грн, сума наданих позичок клієнтам – 1040 млн.грн., то грошовий агрегат M2 дорівнює:

- а) 2460 млн.грн.;
- б) 1420 млн.грн.;
- в) 1780 млн.грн.;
- г) 1100 млн.грн.

2. Банківська система створює гроші, видаючи кредити. У результаті грошова маса:

- а) збільшується на величину, меншу від загальної суми депозитів;
- б) збільшується на величину, що дорівнює загальній сумі депозитів;
- в) збільшується на величину, більшу від загальної суми депозитів;
- г) не змінюється.

3. Якщо гроші обертаються у середньому 5 разів на рік, то кількість грошей, необхідних для обслуговування обміну:

- а) у 5 разів більша національного обсягу ВВП;
- б) складає 20% номінального ВВП;
- в) дорівнює відношенню: 20% / номінальний ВВП;
- г) жодна з відповідей неправильна.

4. Загальна грошова маса зростає кожного року, коли комерційні банки:

- а) збільшують свої вклади в НБУ;
- б) вилучають частину своїх грошей з НБУ;
- в) зменшують свої зобов'язання за поточними рахунками;
- г) збільшують обсяги позик, які надаються населенню.

5. Норма обов'язкових резервів:

- а) встановлюється з метою обмеження грошової маси;
- б) запроваджується як засіб, що обмежує вилучення грошей з вкладів;
- в) визначається з метою підтримання ліквідності банків;
- г) на сучасному етапі не використовується.

6. Якщо норма обов'язкових резервів становить 10%, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

- а) 10;
- б) 0;
- в) 1;
- г) -1.

7. Якщо номінальний обсяг ВВП скоротиться, тоді:

- а) зросте попит на кошти для угод та загальний попит на гроші;
- б) скоротиться попит на гроші для угод та загальний попит на гроші;
- в) зросте попит на кошти для угод, але скоротиться загальний попит на гроші;
- г) скоротиться попит на гроші для угод, але зросте загальний попит на гроші.

8. Банк залучив депозит на 100000 грн. Норма обов'язкових резервів 10%. Цей депозит здатний збільшити суму виданих кредитів що найменш на:

- а) 100000 грн.;
- б) 50000 грн.;
- в) 90000 грн.;
- г) більше 100000 грн.

9. Грошова база – це:

- а) гроші, які беруть участь у кредитному обороті та грошовому обігу і впливають на розмір грошової каси;
- б) гроші, які не беруть участі у кредитному обороті і грошовому обігу, але створюють базу їх розміщення;
- в) специфічний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів.

10. Якщо Центробанк підвищує облікову ставку, як зміниться темп зростання грошової маси:

- а) знизиться;
- б) підвищиться;
- в) залишиться незмінним.

11. Зростання норми обов'язкового відсотка веде до :

- а) зростання кількості грошей в обігу;
- б) зменшення кількості грошей в обігу;
- в) збільшення кредитної можливості банків;
- г) вірної відповіді не існує.

12. Визначте засоби платежу, які нині не обслуговують грошовий оборот в Україні:

- а) банкноти;

- б) акредитиви;
- в) розмінні монети;
- г) платіжні доручення;
- д) чеки;
- е) векселі;
- є) казначейські білети;
- ж) готівкові гроші;
- з) депозитні гроші.

13. Визначте, з яких секторів складається грошовий оборот:

- а) грошового обігу та фінансів;
- б) грошового обігу, фінансів та кредитного сектора;
- в) грошового обігу та кредитного сектора.

14. Якщо фактична маса грошей в обороті перевищує необхідну кількість грошей для обороту, то які явища виникають у товарно-грошовому обороті:

- а) нестача купівельної спроможності;
- б) грошовий попит відповідає товарній пропозиції;
- в) надлишок купівельної спроможності.

15. Проаналізуйте, що розуміється під готівкою:

- а) монети;
- б) банківські білети;
- в) казначейські білети;
- г) банкноти;
- д) казначейські зобов'язання;
- е) облігації;
- є) а), г).

16. Грошова маса - сукупність купівельних, платіжних і нагромаджених засобів, що обслуговують економічні зв'язки і належать громадянам, господарським суб'єктам і державі:

- а) так;
- б) ні.

17. Грошовий обіг - рух готівки і безготівкових грошей в процесі виконання їх функцій:

- а) так;
- б) ні.

18. Грошові агрегати - види грошей і грошових коштів, які відрізняються один від одного ступенем ліквідності:

- а) так;
- б) ні.

19. Рівняння обміну вказує відповідність кількості грошей в обігу їх реальній потребі:

- а) так;
- б) ні.

ТЕМА 14. ГРОШОВИЙ РИНОК І ГРОШОВІ СИСТЕМИ

План

1. Економічна сутність і структура складових частин грошового ринку.
2. Попит на гроші та його чинники.
3. Механізм формування пропозиції грошей.
4. Рівновага на грошовому ринку та норма процента.
5. Поняття грошової системи та зміст її елементів.
6. Різновиди грошових систем та їх еволюція.
7. Етапи розвитку грошової системи України.

Завдання для індивідуальної роботи:

Реферат на тему:

1. Роль грошового ринку в розвитку економіки України.
2. Роль міжбанківського ринку в забезпеченні ефективного функціонування грошового ринку.
3. Теоретичні моделі попиту на гроші.
4. Державне регулювання грошового ринку в Україні.
5. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги.
6. Заощадження та інвестиції, їх роль у збалансуванні грошового ринку.
7. Пропозиція грошей у відкритій економіці.
8. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей.
9. Грошові системи металевго обігу.
10. Грошові системи кредитного обігу.
11. Створення і розвиток грошової системи України.
12. Нормативно-правова база функціонування грошової системи України.
13. НБУ в системі державного регулювання грошової сфери.

Довідковий матеріал:

$$m = \frac{D + M_0}{M_0 + R} = \frac{1 + \frac{M_0}{D}}{\frac{R}{D} + \frac{M_0}{D}} \quad \text{або:} \quad m = \frac{1 + K_g}{K_p + K_g}$$

де: m – грошовий мультиплікатор;
 M_0 – обсяг готівки;
 D – обсяг депозитів;
 R – банківський резерв;
 K_g – коефіцієнт депонування;
 K_r – коефіцієнт резервування.

Практичні завдання:

Задача 1.

Розмір обов'язкових резервів дорівнює 0,25. Обсяг депозитів в 2 рази більше обсягу готівки. Розрахуйте грошовий мультиплікатор з урахуванням готівки.

Задача 2.

Чому дорівнює загальний приріст грошової маси, якщо обов'язковий розмір банківського резервування – 10%, первісне збільшення депозитів – 200000 грн.

Задача 3.

Обов'язкова резервна норма дорівнює 15%. Як зміниться пропозиція грошей, якщо банківська система надасть позику в розмірі 3000000 грн.

Задача 4.

Пропозиція грошей в країні становить 100 млн. грн. Номінальний валовий національний продукт 500 млн. грн. Як зміниться швидкість обігу грошей, якщо грошова пропозиція збільшиться у 2 рази.

Задача 5.

Обсяг грошової маси 150 тис. грн., коефіцієнт готівки 0,8, обсяг банківських резервів 40 тис. грн. Визначте розмір грошового мультиплікатора.

Задача 6.

Коефіцієнт депонування дорівнює 0,7. Норма резервування 20%. Визначте в скільки разів грошова маса перевищує грошову базу.

Задача 7.

Визначте в скільки разів грошова маса перевищує грошову базу, якщо норма обов'язкового резервування складає 25%.

Задача 8.

Пропозиція грошей в країні становить 400 млн. грн. Номінальний валовий національний продукт 900 млн. грн. Розрахуйте, як зміниться швидкість обігу грошей, якщо грошова пропозиція збільшиться у 1,5 разів.

Задача 9.

Обсяг готівки складає 280 тис. грн., коефіцієнт готівки 0,75, обсяг банківських резервів становить 80000 грн. Визначте розмір грошового мультиплікатора.

Задача 10.

Визначте частку в процентах кількості грошей, необхідних для обслуговування ВВП, якщо гроші для угод здійснюють у середньому 8 обертів на рік.

Задача 11.

Норма обов'язкового резервування складає 0,3. Сума обов'язкових резервів 0,6 млрд. гр. од. Готівка становить 0,2 млрд. гр. од. У скільки разів може бути збільшена пропозиція грошей?

Задача 12.

Швидкість обертання грошей в економіці складає 5, реальний дохід дорівнює 160 млрд. гр. од., рівень цін становить 1,1. Обчисліть величину трансакційного попиту на гроші.

Задача 13.

Швидкість обертання грошей в економіці становить 6, реальний дохід дорівнює 200 млрд. гр. од., рівень цін становить 1,25. Розрахуйте кембріджський коефіцієнт.

Задача 14.

Визначити показник грошової бази та її частку в загальному обсязі грошової маси за такими даними про становище грошового ринку в країні:

- готівкові гроші – 7700 млрд. грн;
- обов'язкові резерви комерційних банків у центральному банку – 1700 млрд. грн.;
- кошти комерційних банків на кореспондентських рахунках у центральному банку – 4600 млрд. грн.;
- кошти на поточних рахунках, внески до запитання – 11100 млрд. грн.;
- депозитні сертифікати – 20 млрд. грн.

Задача 15.

Знайдіть значення грошового мультиплікатора (M), якщо співвідношення готівки в обігу і депозитів (25 млн. грн.), залучених банківською системою, можна визначити як 2:3, частка строкових депозитів у загальній масі залучених коштів становить 30%, інші кошти – 2 млн. грн., а величина наднормових резервів комерційних банків – 3 млн. грн. Норма обов'язкового резервування визначена центральним банком у розмірі 25%.

Задача 16.

Надлишкові резерви банку становлять 150000 грн. Новий перспективний клієнт цього банку отримує позику в максимально можливому розмірі. Перша половина цієї позики надається у формі відкриття поточного рахунка, а друга – готівкою. Норма резервування становить 40%. Яким буде максимально можливе збільшення пропозиції грошей за грошовим мультиплікатором ?

Задача 17.

Трансакційний попит на гроші становить 400 млн. грн.

а) заповніть таблицю:

Ставка відсотка	Обсяг попиту на гроші з боку активів, (млн. грн.)	Сукупний попит на гроші
14	30	
13	50	
12	70	
11	90	
10	110	
9	130	
8	150	

б) пропозиція грошей становить 510 млн. грн. Визначте рівноважну ставку відсотка;

в) визначте величину рівноважної ставки відсотка, якщо пропозиція грошей зросла до 530 млн. грн., скоротилася до 450 млн. грн.

Величина R (обов'язкова резервна норма) дорівнює 0,25. Обсяг депозитів у два рази більший від обсягу готівки.

Підрахуйте грошовий мультиплікатор з урахуванням готівки.

Тестові завдання:

1. Ринок, на якому здійснюються купівля та продаж грошей як специфічного товару, формується попит, пропозиція та ціна на цей товар – це:

- фондовий ринок;
- грошовий ринок;
- валютний ринок.

2. Чим відрізняється ринок грошей від ринку капіталу:

- а) на ринку грошей здійснюються короткострокові кредитні операції, а на ринку капіталу – середньо- і довгострокові;
- б) на ринку капіталу здійснюються короткострокові кредитні операції, тоді як на ринку грошей – середньо- і довгострокові;
- в) капіталу – ринок грошей складається з ринку цінних паперів, середньо- та довгострокових займів, а ринок облікового, валютного і міжбанківського ринків.

3. На ринку грошей виконуються операції:

- а) короткострокові;
- б) середньострокові;
- в) довгострокові.

4. В операціях на грошовому ринку з продажу грошей беруть участь:

- а) фірми;
- б) сімейні господарства;
- в) кредитні установи;
- г) структури державного управління.

5. В операціях на грошовому ринку з купівлі грошей беруть участь такі суб'єкти:

- а) фірми та сімейні господарства;
- б) тільки фірми;
- в) фірми, сімейні господарства та структури державного управління;
- г) структури державного управління.

6. У посередницьких операціях на грошовому ринку беруть участь:

- а) банки та кредитні товариства;
- б) інвестиційні та страхові компанії;
- в) фінансові компанії;
- г) пенсійні фонди;
- д) усі зазначені.

7. Ціною грошей на грошовому ринку виступає:

- а) відсоток;
- б) купівельна спроможність.

8. За видами інструментів, що застосовуються для переміщення грошей від продавців до покупців у грошовому ринку виділяють такі сегменти:

- а) ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок;
- б) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ;
- в) ринок грошей, ринок капіталів.

9. За інституційними ознаками грошових потоків виділяють такі сектори грошового ринку:

- а) ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок;
- б) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ;
- в) ринок грошей, ринок капіталів.

10. За економічним призначенням та ліквідністю фінансових активів грошовий ринок поділяється на ринок:

- а) цінних паперів;
- б) ринок грошей;
- в) ринок капіталів;
- г) короткострокових фінансових активів;
- д) середньо- і довгострокових позик.

11. Сукупний попит на гроші містить попит на:

- а) активи;
- б) гроші для трансакцій;
- в) запас грошей.

12. Під попитом на гроші розуміють:

- а) бажання економічних суб'єктів мати в своєму розпорядженні певний запас грошей на певний момент;
- б) запас грошей, що економічні суб'єкти готові надати в тимчасове користування позичальниками.

13. Попит на гроші впливає на рівень процента:

- а) прямо пропорційно;
- б) обернено пропорційно.

14. Пропозиція грошей впливає на рівень проценту:

- а) прямо пропорційно;
- б) обернено пропорційно.

15. Визначальними чинниками впливу на попит на гроші є:

- а) рівень цін;
- б) рівень реальних доходів;
- в) норма відсотка;
- г) всі відповіді вірні.

16. Попит на гроші залежить від економічних змінних:

- а) інфляції;
- б) реальних доходів;
- в) норми відсотка;

г) всі відповіді вірні.

17. Як повинна змінюватись пропозиція грошей, щоб при незмінному попиті рівноважна процентна ставка знизилася:

- а) зрости;
- б) знизитися;
- в) залишитися незмінною.

18. Чим нижча ставка позичкового відсотка, тим:

- а) вищий інвестиційний попит на гроші;
- б) вища частка заощаджень;
- в) нижчий попит на гроші;
- г) більша перевага віддається ліквідності.

19. Як зростання динаміки цін впливає на величину реального попиту на гроші:

- а) збільшує попит;
- б) зменшує попит;
- в) не змінює попиту на реальні залишки грошей.

20. Якщо номінальний ВВП скоротиться, тоді:

- а) транзакційний попит на гроші і загальний попит на гроші залишаться незмінними;
- б) скоротиться транзакційний попит на гроші та загальний попит на гроші;
- в) зросте транзакційний попит на гроші, але скоротиться загальний попит на гроші;
- г) скоротиться транзакційний попит на гроші, але зросте загальний попит на гроші;
- д) зросте транзакційний попит на гроші і загальний попит на гроші.

21. Якщо попит на гроші і пропозиція грошей будуть зростати, тоді:

- а) рівноважна кількість грошей та відсоткова ставка скоротяться;
- б) рівноважна кількість грошей та рівноважна відсоткова ставка зростуть;
- в) рівноважна відсоткова ставка зросте, а зміну кількості грошей завбачити неможливо;
- г) рівноважна кількість грошей зросте, а зміну рівноважної відсоткової ставки завбачити неможливо;
- д) неможливо завбачити зміну кількості грошей та рівноважної відсоткової ставки.

22. Клієнт вносить у банк 4000 гр. од. готівкою. Після цього комерційний банк збільшує свої резерви на таку саму суму і видає позичку в розмірі 2000 од. Як саме після проведених трьох операцій зміниться грошова пропозиція:

- а) зменшиться на 2000 грошових одиниць;

- б) збільшиться на 2000 грошових одиниць;
- в) зменшиться на 4000 грошових одиниць;
- г) збільшиться на 4000 грошових одиниць;
- д) збільшиться на 6000 грошових одиниць.

23. Мотив накопичення грошей коли економічні суб'єкти постійно відчують потребу в певному запасі грошей для здійснення поточних платежів – це:

- а) трансакційний мотив;
- б) мотив завбачливості;
- в) спекулятивний мотив.

24. Спекулятивний мотив попиту на гроші полягає в тому, що:

- а) економічні суб'єкти постійно відчують потребу в певному запасі грошей для здійснення поточних платежів;
- б) економічні суб'єкти бажають мати запас грошей як ресурс купівельної спроможності;
- в) економічні суб'єкти бажають мати в своєму розпорядженні певний запас грошей з тим, щоб за сприятливих умов перетворити їх у високо доходні фінансові інструменти, а при погіршенні цих умов перетворити їх у грошову форму;

25. Мотив завбачливості попиту на гроші полягає в тому, що:

- а) економічні суб'єкти постійно відчують потребу в певному запасі грошей для здійснення поточних платежів;
- б) економічні суб'єкти бажають мати запас грошей як ресурс купівельної спроможності;
- в) економічні суб'єкти бажають мати в своєму розпорядженні певний запас грошей з тим, щоб за сприятливих умов перетворити їх у високо доходні фінансові інструменти, а при погіршенні цих умов перетворити їх у грошову форму.

26. Здатність комерційних банків збільшувати пропозицію грошей залежить від ставки банківського відсотка:

- а) так;
- б) ні;
- в) дані процеси не пов'язані між собою.

27. Зміна норми обов'язкових банківських резервів найбільше впливає на:

- а) споживчі видатки;
- б) інвестиції;
- в) обсяг експорту;
- г) державні видатки.

28. Грошова система – це:

- а) форма організації грошового обігу в країні;
- б) рух грошей як капіталу;
- в) безпосередній обмін одного товару на інший;
- г) вірної відповіді немає.

29. Біметалізм – це:

- а) грошова система, за якої лише один метал є загальним еквівалентом і основою грошового обігу;
- б) система відносин з акумуляції та перерозподілу капіталу;
- в) специфічна сфера ринкових відносин;
- г) грошова система, при якій роль загального еквіваленту виконують два благородним метала.

30. Грошові системи сформувались у:

- а) 14-15 століттях;
- б) 16-17 століттях;
- в) 18-19 століттях;
- г) 12-13 століттях;
- д) 19-20 століттях.

31. Монометалізм – це:

- а) форма організації економічних відносин країни;
- б) система, при якій один метал служить загальним еквівалентом і основою грошового обігу;
- в) переміщення капіталу з однієї галузі в інші;
- г) вірної відповіді немає.

32. В яких роках у Росії існував срібний монометалізм?

- а) 1876-1878 рр.;
- б) 1847-1875 рр.;
- в) 1843-1852 рр.;
- г) 1892-1897 рр.

33. Основні риси золотомонетного стандарту:

- а) на внутрішньому ринку країни знаходиться повноцінна золота монета;
- б) відміна вільного карбування золотих монет;
- в) неповноцінні гроші, що перебувають в обігу, вільно розмінюються на золото;
- г) дозволяється вільний вивіз і ввіз золота та іноземної валюти.

34. Девізи – це:

- а) мережа брокерських та дилерських фірм;
- б) форма реалізації валютних відносин;
- в) платіжні засоби в іноземній валюті, призначені для міжнародних розрахунків;

г) міжнародна грошова одиниця.

35. Які основні елементи включає в себе грошова система?

- а) масштаб цін;
- б) золоту монету;
- в) грошову одиницю;
- г) валютний курс;
- д) банкноту;
- е) емісійну систему.

36. Основним органом регулювання грошового обігу виступає:

- а) державна система;
- б) банківська система;
- в) вірної відповіді немає.

37. Грошові реформи необхідні у випадках:

- а) зміни державних устроїв;
- б) глибоких економічних криз фінансової системи;
- в) падіння ролі грошей, розрахунків, кредиту;
- г) поглиблення дефіциту бюджету та інфляційних процесів;
- д) усі відповіді вірні.

ТЕМА 15

ІНФЛЯЦІЯ ТА ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Питання для обговорення:

1. Суть та класифікація форм (видів) інфляції.
2. Причини та характерні ознаки інфляції.
3. Показники вимірювання інфляції.
4. Структурна перебудова грошової системи методом проведення грошових реформ.

Завдання для індивідуальної роботи:

Реферат на тему:

1. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
2. Державне регулювання інфляції та антиінфляційна політика.
3. Вплив інфляції на інвестиційну активність і розвиток виробничої сфери.
4. Грошові реформи на теренах незалежної України.
5. Грошові реформи на території України в 1917-1991 рр.

Довідковий матеріал:**Темп інфляції:**

$$T_{\text{инф.}} = \frac{I_u^3 - I_u^{\bar{6}}}{I_u^{\bar{6}}} \cdot 100\%$$

де $T_{\text{инф.}}$ – темп інфляції;
 I_u^3 – індекс цін звітнього року;
 $I_u^{\bar{6}}$ – індекс цін базового року.

Купівельна спроможність:

$$КС = 1 / \text{рівень цін}$$

Динаміка індексу цін:

$$I_p = \frac{I_{p1}}{I_{p0}}$$

де I_p – динаміка індексу цін;
 I_{p1} – індекс цін у звітньому році;
 I_{p0} – індекс цін у базисному році.

Практичні завдання:**Задача 1.**

За відсутності інфляційних процесів реальна процентна ставка складає 24%.

1. Який розмір номінальної процентної ставки гарантує ту ж саму реальну процентну ставку при зростанні інфляції до 30%?

2. Чому позичальники можуть погодитися платити таку високу номінальну ставку?

Задача 2.

У таблиці наведені індекси цін по роках:

Роки	Індекс цін, %	Темп інфляції, %
2008	125,2	
2009	115,9	
2010	109,4	
2011	108,0	
2012	101,5	

1. Розрахуйте темп інфляції для кожного року.

2. Визначити зміни реального доходу в процентах, якщо:

- а) номінальний дохід у 2009 р. порівняно з 2008 р. зріс на 12%;
- б) номінальний дохід у 2010 р. порівняно з 2009 р. зріс на 8%;
- в) номінальний дохід у 2011 р. порівняно з 2010 р. зріс на 5%;
- г) номінальний дохід у 2012 р. порівняно з 2011 р. зріс на 11,5%.

Задача 3.

Розрахувати темп інфляції в поточному році в порівнянні з базовим роком, а також зміни реальних доходів населення, якщо відомо, що індекс цін базового року складав 140%, поточного – 190%, номінальний дохід зріс на 40%.

Задача 4.

Припустимо, що надається кредит у 100 тис. грн. за майже нульового рівня інфляції. При цьому кредитор розраховує отримати 105 тис. грн. Але в економіці почалися інфляційні процеси і рівень інфляції становить 15%.

- а) Хто за цих умов буде мати вигоду, а хто понесе втрати?
- б) Охарактеризуйте ці втрати.

Задача 5.

Визначити динаміку купівельну спроможність грошей, якщо індекс вартості життя досягне 125,5%. Поясніть економічний зміст змін.

Задача 6.

Визначити динаміку індексу цін і динаміку купівельної спроможності грошей, якщо індекс цін збільшиться від 110% до 128%.

Тестові завдання:

1. Темп інфляції визначається як:

- а) індекс цін минулого року відняти від індексу цін теперішнього та поділити на індекс цін теперішнього року і помножити на 100%;
- б) індекс цін минулого року відняти від індексу цін теперішнього та поділити на індекс цін минулого року і помножити на 100%;
- в) індекс цін теперішнього року відняти від індексу цін минулого та поділити на індекс цін теперішнього року і помножити на 100%;
- г) індекс цін теперішнього року відняти від індексу цін минулого та поділити на індекс цін минулого року і помножити на 100%.

2. Галопуюча інфляція характеризується темпом знецінення грошей:

- а) 3-5% на рік;
- б) 15% на рік;
- в) 10-100% на рік;
- г) більша 100% на рік.

3. Крива Філіпса характеризує зв'язок між:
- а) рівнем заробітної плати та виробництвом;
 - б) рівнем заробітної плати та безробіттям;
 - в) рівнем інфляції та заробітної плати;
 - г) рівнем інфляції та безробіттям.
4. Інфляція в Україні розпочалась:
- а) на початку 80-х років;
 - б) в середині 80-х років;
 - в) в кінці 80-х років;
 - г) на початку 90-х років.
5. Стагфляція є наслідком:
- а) непередбаченої інфляції;
 - б) відсутності державного регулювання;
 - в) надзвичайно високого рівня оподаткування.
6. Інфляція може бути зумовлена:
- а) невваженою первинною емісією;
 - б) зменшенням витрат виробництва;
 - в) надмірним сукупним попитом;
 - г) зменшенням сукупної пропозиції;
 - д) зниженням заробітної плати.
7. Відкрита інфляція характеризується темпами знецінення грошей:
- а) 3-5% на рік;
 - б) більша 5% на рік;
 - в) 20-25% на рік;
 - г) 40-45% на рік.
8. Стабілізація грошового обігу проводиться за допомогою:
- а) нуліфікації;
 - б) девальвації та ревальвації;
 - в) дефляції;
 - г) валютного демпінгу;
 - д) усі відповіді вірні.
9. В період прискореної інфляції процентна ставка:
- а) зростає, бо ціна грошей знижується;
 - б) зменшується, бо ціна грошей знижується;
 - в) зростає, бо зменшується рівень зайнятості;
 - г) не змінюється.
10. Реакцією на зростаючий ризик непередбаченої інфляції є:

- а) намагання банків продавати нерухомість закладену з меншою ставкою;
- б) спроби уряду індексувати трансфертні платежі особам з фіксованими доходами;
- в) намагання людей вносити гроші в активи, які не знецінюються в період інфляції;
- г) усі відповіді вірні.

11. В період прискореної інфляції процентна ставка:

- а) зростає, бо ціна грошей знижується;
- б) знижується, тому що знижується ціна грошей;
- в) не змінюється;
- г) зростає, бо знижується рівень зайнятості.

Підберіть до кожного терміну в лівій колонці визначення з правої колонки:

12. Деномінація а	а) метод укрупнення масштабу цін;
13. Нуліфікація б	б) анулювання знецінених грошових знаків і введення нової валюти;
14. Дефляція в	в) процес стримування зростання грошової маси в обігу.

ТЕМА 16

ВАЛЮТНИЙ РИНОК І ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

Питання для обговорення

1. Суть валюти і валютних відносин. Класифікація валют
2. Валютний ринок та його класифікація. Операції на валютному ринку
3. Валютний курс та фактори, що впливають на його рівень
4. Валютні системи та валютна політика
5. Світова та міжнародні валютні системи

Завдання для індивідуальної роботи:

Реферат на тему:

1. Характеристика валютного ринку України.
2. Регулювання валютного курсу в Україні.
3. Валютне регулювання та валютний контроль в Україні.
4. Бреттон-Вудська світова валютна система: створення і функціонування.
5. Ямайська світова валютна система: створення та функціонування.
6. Європейська валютна система: створення та функціонування.

Довідковий матеріал:

Девальвація (ревальвація) національної грошової одиниці (%):

$$D = \frac{ER_0 - ER_1}{ER_0} \times 100\% ,$$

$$R = \frac{ER_1 - ER_0}{ER_0} \times 100\% ,$$

де $D(R)$ – відсоток девальвації (ревальвації);

ER_0 – офіційний курс національної валюти до девальвації (ревальвації);

ER_1 – офіційний курс національної валюти після девальвації (ревальвації).

Купівельна спроможність валюти:

$$Kc = e_R = \frac{P^A}{P^B} \frac{J}{J}$$

де Kc – купівельна сила валют або реальний валютний курс (e_R);

P^A, P^B – рівень цін у відповідних країнах (A і B);

J – відповідний період.

Практичні завдання:

Задача 1.

У серпні 2012 р. була проведена ревальвація європейської валюти євро. Її курс по відношенню до долара США був підвищений з 10,57 до 10,25.

Визначити процент ревальвації євро та відповідний процент девальвації долара США.

Задача 2.

18.11.2012 р. курс фунта стерлінгів офіційно знизився з 2,8 до 2,4 долара США. Визначити:

а) процент девальвації та ревальвації фунта стерлінгів;

б) втрату або вигоду США від фактичної ревальвації долара, викликані девальвацією стерлінгів з точки зору курсової різниці за умов:

1. сума невиконаних контрактів по експорту США у Великобританію складає 30 млн. фунтів стерлінгів;

2. сума невиконаних контрактів по імпорту із Великобританії 20 млн. фунтів стерлінгів.

Тестові завдання:

1. Конвертованість національної грошової одиниці – це:

а) здійснення міжнародних розрахунків;

б) можливість регулювання валютних обмежень;

в) знецінювання національної валюти;

г) можливість легально обмінювати національну валюту на іноземні та навпаки.

2. Які з нижче наведених рис є визначальними для Ямайської валютної системи?

- а) витіснення золота з міжнародних розрахунків;
- б) створення МВФ і МБРР;
- в) визначення СДР (штучна валютна одиниця);
- г) офіційне визначення «плаваючих» валютних курсів.

3. Які з приведених значень не характеризують поняття “валюта”:

- а) грошова одиниця даної країни;
- б) грошові знаки іноземних держав;
- в) грошова одиниця, яка не використовується для виміру вартості товару;
- г) міжнародна грошова одиниця;
- д) нефункціональна форма світових грошей.

4. Домовленості Бреттон-Вудської валютної конференції вступили в дію у:

- а) 1944 р.;
- б) 1933 р.;
- в) 1976 р.;
- г) 1931 р.;
- д) 1945 р.;
- е) 1942 р.

5. Які фактори впливають на валютний курс у паперово-грошових систем?

- а) знецінювання паперових грошей у середині країни;
- б) знецінювання національної валюти;
- в) зміна стану платіжного балансу;
- г) зниження дисконтної ставки.

6. Валютний курс – це:

- а) система нормативних правил, які встановлюються у законодавчому порядку;
- б) система відносин з акумуляції та перерозподілу капіталу;
- в) “ціна” грошової одиниці однієї країни, що визначається в грошовій одиниці іншої країни;
- г) фіксація обмінних курсів валют.

7. Які з факторів впливають на формування валютного курсу?

- а) валютні операції;
- б) темпи інфляції;
- в) платоспроможність підприємств;
- г) стан платіжного балансу;
- д) дебіторська та кредиторська заборгованість підприємств;
- е) діяльність валютного ринку.

8. Яка валютна система відповідає умовам швидкого розвитку продуктивних сил та пануванню капіталістичних виробничих відносин?

- а) національна валютна система;
- б) система золотого стандарту;
- в) Бреттон-Вудська валютна система;
- г) європейська валютна система.

9. Валютний ринок – це:

- а) надання коштів у грошово-валютній формі;
- б) заморожування в банках валютних цінностей;
- в) офіційні центри для здійснення купівлі-продажу іноземних валют на національну валюту;
- г) система сталих і водночас різноманітних економічних відносин.

10. Які довгострокові вигоди забезпечує конвертованість національної валюти?

- а) можливість здійснювати міжнародні розрахунки в національній валюті;
- б) стримування впливу іноземної конкуренції на ефективність;
- в) розширення можливостей залучення іноземних інвестицій;
- г) усі відповіді вірні.

11. Яка з валютних систем була заснована на золотому стандарті й коли?

- а) світова валютна система (1922 р.);
- б) Ямайська валютна система (1976 р.);
- в) світова валютна система золотого стандарту (кінець XIX ст. – початок XX ст.);
- г) європейська валютна система (1979 р.);
- д) система золотого стандарту (кінець XVIII ст.).

12. З'ясувати, які з елементів не відносяться до світової валютної системи:

- а) умови взаємної конвертованості валют;
- б) уніфікований режим валютних паритетів та курсів;
- в) міжнародні валютно-фінансові організації;
- г) режим сумісного коливання валютних курсів;
- д) європейський фонд валютного співробітництва.

13. Ревальвація валюти – це:

- а) зниження офіційного курсу для стимулювання експорту;
- б) знецінювання національної валюти;
- в) підвищення валютного курсу;
- г) знецінювання паперових грошей усередині країни.

14. Яка з форм валютних курсів базується на золотому паритеті?

- а) форма фіксованих курсів;
- б) форма “плаваючих” курсів;

в) форма гнучких курсів.

15. Валютні відносини – це:

- а) складова частина грошової системи;
- б) форма організації економічних відносин;
- в) система нормативних правил;
- г) сукупність певних суспільних відносин.

16. З'ясуйте, які складові елементи відносять до світової валютної системи:

- а) національні органи, що обслуговують та регулюють валютні відносини країни;
- б) міжнародне регулювання валютних обмежень;
- в) режим сумісного коливання валютних курсів;
- г) міжнародні валютно-фінансові організації;
- д) режим валютних ринків та ринків золота.

17. Які з наведених ознак характерні для Бреттон-Вудської валютної системи?

- а) використання двох національних валют;
- б) створення європейської валютної одиниці (ЕКЮ);
- в) створення Міжнародного валютного фонду (МВФ);
- г) створення валютних блоків, валютних зон.

18. Девальвація валюти – це:

- а) система державних заходів;
- б) дії держави щодо зростання обмінного курсу;
- в) обмінний курс валют з обслуговування торгівельних угод;
- г) зниження обмінного курсу національної валюти.

19. Які з приведених форм валютних курсів коригуються валютними інтервенціями центральних банків?

- а) фіксовані курси;
- б) коливні курси;
- в) плаваючі курси;
- г) вільно плаваючі курси;
- д) керовані плаваючі курси.

20. Активне залучення коштів у країну із-за кордону викликає:

- а) зростання внутрішнього боргу;
- б) погашення зовнішнього боргу;
- в) зростання зовнішнього боргу.

21. В якому році було підписано угоду про четверту Ямайську світову валютну систему?

- а) 1978 р.;

- б) 1945 р.;
- в) 1976 р.;
- г) 1933 р.;
- д) 1929 р.;
- е) 1988 р.

Підберіть до кожного терміну з лівої колонки визначення з правої колонки:

22. Валютна система Національна валютна система Міжнародна валютна система Світова валютна система	а) договірно-правова форма організації валютних відносин між групою країн; б) державно-правова форма організації валютних відносин; в) форма організації економічних відносин країни з іншими країнами; г) спеціально розроблена державами та закріплена міжнародними угодами форма організації валютних відносин між всіма та значною кількістю країн світу; д) сукупність суспільних відносин; е) державно-правова форма організації валютних відносин даної країни з іншими країнами.
---	---

Підберіть до кожної валютної системи з лівої колонки елементи з правої:

Національна валютна система Міжнародна валютна система Світова валютна система	а) умови взаємної конвертованості валют; б) склад, режим формування та використання золотовалютних резервів; в) грошова одиниця країни; г) узгоджений режим регулювання валютних курсів; д) міжнародна розрахункова одиниця; е) форми міжнародних засобів обігу та платежу; є) валютний паритет та режим курсу національної валюти.
--	---

29. Міжнародний валютний фонд створений:

- а) 1944 р. у Бреттон-Вудсі;
- б) 1947 р. у Бреттон-Вудсі;
- в) 1945 р. у Бреттон-Вудсі;
- г) вірної відповіді не існує.

ТЕМА 17. КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

План

1. Походження і сутність кредиту в умовах ринкової економіки.
2. Характеристика основних функцій кредиту.
3. Характеристика форм та основних видів кредиту
4. Роль кредиту у розвитку економіки

Завдання для індивідуальної роботи

Реферат на тему:

1. Загальні передумови формування і розвитку кредитних відносин.
2. Сутність кредиту та його зв'язок з іншими економічними категоріями.
3. Провідні теорії кредиту у світлі сучасних поглядів на грошово-кредитне регулювання економіки.
4. Позичковий процент та фактори, що впливають на його рівень.
5. Банківський кредит у основний та оборотний капітал.
6. Комерційний кредит і механізм його функціонування.
7. Роль кредиту в становленні ринкової економіки в Україні.
8. Проблеми та перспективи розвитку іпотечного кредиту в Україні.
9. Кредит у системі державного регулювання економіки.
10. Особливості вексельних кредитів.
11. Лізинговий кредит.
12. Форфейтинг як перспективний вид кредитування.
13. Механізм факторингу.
14. Проблеми та перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні.

Тести

1. Кредит це:

- а) це економічні відносини, пов'язані з передачею вартості від кредитора до позичальника;
- б) це економічні відносини, пов'язані з перерозподілом вартості між галузями економіки та регіонами;
- в) це економічні відносини з приводу перерозподілу вартості на засадах поверненості, строковості і платності;
- г) це економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості;
- д) усі відповіді вірні.

2. Основою виникнення кредиту є кругообіг капіталу, який існує у таких формах:

- а) грошова;
- б) розрахункова;
- в) виробнича;
- г) економічна;

д) товарна.

3. Причинами необхідності кредиту є:

- а) сезонний характер виробництва;
- б) фінансова стабільність;
- в) розрив у часі між витратами та надходженнями коштів;
- г) усі відповіді вірні.

4. В ринковій економіці кредит виконує функцію:

- а) стимулювання;
- б) контролю;
- в) перерозподілу грошових коштів на умовах їх повернення;
- г) емісійну;
- д) усі відповіді вірні.

5. На яких принципах базується банківській кредит?

- а) строковість;
- б) якість;
- в) платність;
- г) економічність;
- д) забезпеченість;
- є) цільовий характер;
- ж) поверненість.

19. Яка з функцій кредиту використовується для фінансування коротко- і довготермінових потреб:

- а) контрольна;
- б) перерозподільча;
- в) емісійна;
- г) заміщення грошей;
- д) прискорення обігу.

20. Вибір методу кредитування залежить від:

- а) об'єкта кредитування;
- б) екологічного стану;
- в) інформаційного процесу.

21. Кредитний договір вступає в силу з моменту:

- а) укладення;
- б) його підписання;
- в) вірної відповіді немає.

22. В товарній формі може бути реалізований такий як ?

- а) банківський;

- б) комерційний;
- в) міжнародний;
- г) споживчий.

23. Комерційний кредит відображає:

- а) відносини між кредитором та позичальником;
- б) відносини з приводу акумуляції державою грошових коштів;
- в) рух позичкового капіталу;
- г) відносини між суб'єктами господарської діяльності;
- д) кредитну угоду між продавцем та покупцем.

24. Гарантія та поручительство це:

- а) зобов'язання третьої особи повернути борг та проценти по ньому підприємства боржника;
- б) передача банкові контрактів та рахунків, за якими кошти будуть зараховуватися на погашення заборгованості;
- в) спосіб забезпечення зобов'язань, завдяки якому кредитор має право у разі не виконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна.

25. Який вид кредиту виконує емісійну функцію?

- а) державний;
- б) міжнародний;
- в) банківський;
- г) споживчий;
- д) комерційний.

26. Державний кредит відображає:

- а) кредитну угоду між продавцем та покупцем;
- б) відносини між кредитором та позичальником;
- в) відносини з приводу акумуляції державою грошових коштів для фінансування витрат;
- г) рух позичкового капіталу.

27. Вид короткострокового кредиту, що погашається за першою вимогою:

- а) строкова позика;
- б) облігаційна позика;
- в) іпотечний кредит;
- г) онкольний кредит;
- д) овердрафт.

28. Споживчий кредит відображає:

- а) відносини між суб'єктами господарської діяльності;

- б) відносини між кредитором та позичальником з приводу кредитування кінцевого споживання;
- в) кредитну угоду;
- г) відносини з приводу перерозподілу матеріальних фондів.

29. Форма кредиту, що є різновидом торгово-комісійної операції, яка пов'язана з кредитуванням оборотних засобів:

- а) овердрафт;
- б) вексельний кредит;
- в) облігаційна позика;
- г) факторинг;
- д) усі відповіді вірні.

30. Кредитний ризик означає:

- а) ризик неотримання кредиту інвестором, що придбав цінні папери;
- б) ризик неспроможності емітента боргових цінних паперів сплачувати процент за ними чи оплатити основну суму за ними;
- в) придбання акцій фірми, що здійснює інвестиції з підвищеним ризиком;
- г) надання кредиту позичальникам, які вкладають кошти в інноваційні проекти;
- д) кредитування невеликим, тільки що заснованим фірмам.

31. Яка форма кредитування реалізується шляхом списання банком коштів з рахунку клієнта понад залишок коштів на рахунку?

- а) факторинг;
- б) форфетування;
- в) онколь;
- г) контокорент;
- д) овердрафт.

32. Застава - це:

- а) зобов'язання третьої особи повернути борг та проценти по ньому підприємства-боржника;
- б) передача банкові контрактів та рахунків, за якими кошти будуть зараховуватися у покриття заборгованості;
- в) спосіб забезпечення зобов'язань, завдяки якому кредитор має право в разі невиконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна.

33. Визначте, до якого з видів кредиту належать такі приклади:

- а) купівля центральним банком державних облігацій під час їх первинного розміщення;
- б) службовець отримує позику для придбання автомобіля;
- в) швейцарський банк купує облігації великої української компанії;
- г) шахта відвантажила вугілля електростанції взамін на акцептований вексель;

- д) Ексімбанк України кредитує будівництво нафтового терміналу в Одесі;
- е) домогосподарка купує телевізор на виплат;
- є) млин відвантажує борошно хлібозаводу на умовах оплати через місяць;
- ж) британський банк відкриває кредитну лінію українській компанії;
- з) Мінфін розміщує цінні папери на фінансовому ринку.

ТЕМА 18.
ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК
Питання для обговорення

1. Призначення, статус та основи організації центрального банку
2. Функції центрального банку
3. Походження та розвиток центральних банків
4. Становлення центрального банку в Україні

Завдання для індивідуальної роботи:

Реферат на тему:

1. Становлення та розвиток центральних банків.
2. Діяльність НБУ в сфері валютного регулювання.
3. Курсова політика НБУ та її вплив на грошову масу.
4. Роль НБУ в обслуговуванні державного боргу України.
5. Облікова ставка НБУ та її вплив на розвиток кредитного ринку України.
6. Роль НБУ в регулюванні грошово-кредитного ринку.
7. Вплив НБУ на діяльність комерційних банків.
8. Інструменти грошово-кредитної політики.

Тестові завдання:

1. В якому році вперше в історії був створений центральний банк?
 - а) 1668 р.;
 - б) 1694 р.;
 - в) 1709 р.;
 - г) вірна відповідь відсутня.

2. Центральний банк – це:
 - а) банк, який здійснює емісію грошей;
 - б) юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії здійснювати банківські операції;
 - в) орган державного грошово-кредитного регулювання економіки, наділений монополічним правом емісії грошей та правом керувати грошово-кредитною системою країни;

г) вірна відповідь відсутня.

3. До основних функцій центральних банків відносяться:

- а) регулювання попиту і пропозиції на кредитні ресурси та інші активи;
- б) виготовлення банкнот;
- в) інкасація та перевезення готівки;
- г) касове виконання бюджету;
- д) представництво держави у міжнародних організаціях.

4. У якому році був створений Національний банк України?

- а) 1998 р.;
- б) 1991 р.;
- в) 1994 р.;
- г) вірна відповідь відсутня.

5. На базі якого банку СРСР був створений Національний банк України?

- а) Українського республіканського банку державного комерційного промислово-будівельного банку;
- б) Українського республіканського управління інкасації Держбанку СРСР;
- в) Українського республіканського банку Держбанку СРСР;
- г) вірна відповідь відсутня.

6. Як Ви вважаєте, чи володіє Національний банк України правом законодавчої ініціативи у Верховній Раді?

- а) так;
- б) ні.

7. Як Ви вважаєте, чи може Президент України звільняти членів Ради НБУ?

- а) так;
- б) ні.

8. Який тип побудови структури центрального апарату характерний для НБУ?

- а) лінійний;
- б) функціональний;
- в) лінійно-функціональний;
- г) вірна відповідь відсутня.

9. Основною метою діяльності НБУ є:

- а) отримання прибутку;
- б) здійснення емісії готівкових коштів;
- в) рефінансування комерційних банків;
- г) підтримка стабільності національної валюти.

10. Емісія готівки – це:

- а) випуск грошей в обіг у всіх формах, що веде до збільшення грошової маси в обігу;
- б) вилучення готівки з обігу, що веде до зменшення грошової маси в обігу;
- в) перевезення готівки;
- г) зберігання готівки.

11. Основними функціями емісії грошей є:

- а) забезпечення економіки засобами обігу, платежу та нагромадження;
- б) фінансування дефіциту державного бюджету;
- в) здійснення антициклічного регулювання економіки;
- г) усі відповіді вірні.

12. НБУ має монопольне право на випуск в обіг готівкових коштів:

- а) так;
- б) ні.

13. Фальшиві банкноти і монети – це:

- а) контрольний примірник банкноти певного номіналу, виготовлений на замовлення Національного банку України з усіма ознаками платіжності й захисними елементами, що має нульову нумерацію і на якому перфорацією або за допомогою друку нанесено слово “зразок”;
- б) банкноти і монети, що виготовлені будь-яким засобом, зокрема й промисловим, імітуючи (фальсифікуючи) платіжні банкноти і монети, виготовлені на замовлення НБУ та введені ним в обіг;
- в) банкноти, на яких змінено шляхом наклеювання, малювання, друкування тексту і (або) цифр зображення, що визначають номінал, рік зразка (емісії), банк-емітент, інші реквізити, які за зовнішнім виглядом можуть бути сприйняті як справжні вищого номіналу або іншого року зразка.

14. Система електронних платежів НБУ складається з:

- а) центральної розрахункової палати;
- б) центральної розрахункової палати і регіональних розрахункових палат;
- в) центральної розрахункової палати і регіональних розрахункових палат та автоматизованих робочих місць банків;
- г) центральної розрахункової палати та НСМЕП.

15. Банківський нагляд – це:

- а) система, яку застосовує уряд країни з метою гарантування стабільності фінансової системи;
- б) сукупність непрямих методів, а також встановлення нормативних і коригуючих інструментів для зміни ситуації в банківській сфері;
- в) обстеження і вивчення окремих ділянок фінансово-господарської діяльності банку та його підрозділів;

- г) вірна відповідь відсутні.
16. Грошово-кредитна політика НБУ – це:
- а) конкретні заходи і дії центрального банку, спрямовані на зміну маси грошей та рівня процентної політики;
 - б) сукупність заходів центрального банку, спрямованих на регулювання пропозиції (маси) грошей;
 - в) процес створення нових банківських депозитів на основі додаткових резервів, які надійшли ззовні.
 - г) вірна відповідь відсутня.
17. Об'єктами грошово-кредитної політики є:
- а) пропозиція грошей;
 - б) процентна ставка;
 - в) валютний курс;
 - г) швидкість грошового обігу;
 - д) рівень інфляції;
 - е) усі відповіді вірні.
18. Цілі грошово-кредитної політики поділяються на:
- а) стратегічні та тактичні;
 - б) проміжні та стратегічні;
 - в) стратегічні, проміжні та тактичні.

ТЕМА 19. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Питання для обговорення

1. Суть і функції банків у ринковій економіці
2. Поняття та особливості функціонування банківської системи
3. Види банків та банківських об'єднань
4. Порядок створення і реєстрації банків в Україні

Завдання для індивідуальної роботи

Реферат на тему:

1. Розвиток банківської системи і економічне зростання України.
2. Посткризова адаптація комерційних банків України.
3. Проблеми та перспективи розвитку довгострокового кредитування в Україні.
4. Взаємозв'язок ціни ресурсів і вартості кредиту із обліковою ставкою НБУ.
5. Факторингові операції та операції з векселями – перспективні напрямки діяльності сучасного банку.
6. Лізинг – новий напрям банківського кредитування.
7. Електронні банківські послуги як сучасний напрям діяльності комерційних банків.

Практичні завдання

Задача 1.

При створенні банку було випущено 100 000 акцій по 200 грн., які були продані по 225 грн. Крім того за 2 роки нерозподілений прибуток склав 150 тис. грн. та 175 тис. грн. відповідно. Привілейованих акцій банк не випускав. Визначити капітал банку через 2 роки з початку його діяльності.

Задача 2.

Банк залучає депозити на півроку по ставці 20% річних. Визначити суму процентних виплат на вклад 5000 грн.

Задача 3.

Визначити суму боргу, що підлягає погашенню наприкінці останнього року позички за простими процентами.

Будівельна фірма отримала кредит у банку на суму 4 млн. грн терміном на 5 років. Процентна ставка за кредитом визначена у 25% річних для першого року; для другого року передбачена надбавка до процентної ставки у розмірі 1%, для третього та наступних років — у розмірі 0,5%.

Задача 4.

Розрахувати суму нарощення за простою процентною ставкою, якщо позичка у розмірі 100 тис. грн видана на період з 20.01 по 5.10.

Проценти нараховуються за простою обліковою ставкою — 26%.

Тести

1. Яка з наведених характеристик банку є правильною і чому:

- а) банк — це фінансовий посередник грошового ринку;
- б) банк — це підприємство, що продукує і поставляє на ринок кредит;
- в) банк — це і фінансовий посередник, і кредитне підприємство.

2. Визначте, на яких фінансових посередників поширюється вимога обов'язкового резервування:

- а) на центральні банки;
- б) на інвестиційні банки та страхові компанії;
- в) на комерційні банки;
- г) на універсальні банки;
- д) на банки другого рівня;
- е) на всі банки.

3. Назвіть банки в Україні, які мають державну форму владності:

- а) "Райффайзен Банк Аваль";
- б) Ощадбанк та Сбербанк;
- в) Ощадбанк та Укргазбанк;
- г) Приватбанк та Ощадбанк.

4. За організаційно-правовою формою діяльності комерційні банки поділяються на:

- а) державні;
- б) акціонерні;
- в) приватні;
- г) пайові;
- д) кооперативні;
- е) змішані.

5. Комерційні банки проводять операції і надають послуги з метою одержання доходу. До складу доходів банку входять:

- а) відсотки за наданими кредитами;
- б) комісія за касові та інші операції;
- в) доходи від здавання майна в оренду;
- в) штрафи, пені та неустойки одержані;
- г) штрафи, пені та неустойки сплачені.

6. Основні групи банківських операцій:

- а) операції з цінними паперами (ЦП);
- б) власні операції;
- в) кредитні операції;
- г) депозитні операції;
- д) банківські послуги;
- е) традиційні операції;
- є) пасивні;
- ж) трастові;
- з) активні;
- и) валютні.

7. Комерційний банк може активно випускати в обіг безготівкові гроші в межах:

- а) грошей Національного банку, які знаходяться в його розпорядженні;
- б) своїх внесків;
- в) свого касового резерву;
- г) свого надлишкового резерву.

8. Активи банку — це:

- а) готівкові гроші, акції та вклади до запитання;
- б) готівкові гроші, власність і акції;
- в) внески до запитання та банківські ресурси;
- г) вклади населення, строкові депозити, вільні резерви;
- д) сума наданих позик.

9. Пасиви банку — це:

- а) власний капітал банку;
- б) залучені вклади і депозити;
- в) готівкові гроші, власність і акції;
- г) власність, сума наданих позик.

10. Як називається кредит, що надається групою банків:

- а) іпотечний?
- б) контокорентний?
- в) консорціумний?
- г) нестандартний?

11. Як називається кредит, надання якого пов'язане з відкриттям банком особливого рахунка, що виконує також роль поточного і кредитного:

- а) консорціумний?
- б) контокорентний?
- в) ломбардний?
- г) платіжний?

12. Як називається кредит, що надається шляхом списання коштів з рахунка понад залишок:

- а) кредитна лінія?
- б) овердрафт?
- в) бланковий?
- г) гарантований?

13. Факторинг використовується підприємствами:

- а) якщо немає надії отримати платежі у строк?
- б) якщо існує потреба у швидкому отриманні грошей?
- в) якщо це є умовою договору з боржниками?
- г) усі відповіді не вірні.

14. Кредит, заставою за яким є нерухоме майно, називається:

- а) кредитна лінія?
- б) овердрафт?
- в) іпотечний?
- г) бланковий?

15. Як називається кредитування експорту шляхом купівлі банком векселів:

- а) факторинг?
- б) овердрафт?
- в) форфетування?

г) лізинг?

16. Кредит, який не має забезпечення, називається:

- а) відкрита лінія?
- б) факторинг?
- в) бланковий?
- г) онкольний?

17. Вид кредиту, що повинен повертатись за першою вимогою, називається:

- а) поточним?
- б) онкольним?
- в) бланковим?
- г) комерційним?

18. Аванс покупця продавцеві є різновидом:

- а) онкольного кредиту?
- б) фінансового кредиту?
- в) комерційного кредиту?
- г) факторингу?

20. Комерційним кредитом є:

- а) будь-який вид кредиту?
- б) кредит від банківської установи?
- в) кредит продавця покупцеві?
- г) усі відповіді не вірні.

ТЕМА 20. СПЕЦІАЛІЗОВАНІ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ

План

1. Економічна сутність спеціалізованих кредитно-фінансових установ
2. Договірні фінансово-кредитні установи
3. Довірчі фінансово-кредитні установи

Завдання для індивідуальної роботи

Реферат на тему:

1. Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ в Україні.
2. Механізм функціонування пенсійного фонду України.
3. Кредитні спілки.
4. Статус та функції страхових компаній.
5. Факторингові компанії: зарубіжний досвід та українські реалії.
6. Ломбарди як сучасна альтернатива банківському кредитуванню.
7. Лізингові компанії та проблеми їх розвитку в Україні.
8. Інвестиційні фонди.
9. Фінансові компанії.

Практичні завдання

Тести

1. До небанківських фінансових посередників перш за все належать:

- а) договірні та інвестиційні фінансово-кредитні установи;
- б) комерційні банки;
- в) фондові біржі та ринок цінних паперів.

2. Різновид інвестиційних фінансово-кредитних установ, що випускають і продають власні цінні папери, – це:

- а) інвестиційні фонди;
- б) фінансові компанії;
- в) факторингові компанії;
- г) кредитні спілки.

3. Різновид фінансово-кредитних установ, що купують дебіторську заборгованість клієнтів, пов'язану з постачанням товарів або наданням послуг, – це:

- а) лізингові компанії;
- б) інвестиційні компанії;
- в) факторингові компанії;
- г) кредитні спілки.

4. Специфічний вид діяльності на грошовому ринку, що полягає в акумуляції його суб'єктами в обмін на свої зобов'язання вільних грошових капіталів і розміщення їх від свого імені в дохідні активи, – це:

- а) фінансове посередництво;
- б) трастові операції;
- в) депозитні операції;
- г) кумулятивна функція грошового ринку.

5. Конкуренція за кредитні ресурси та кредитні вкладення між спеціалізованими кредитно-фінансовими інститутами, що виконують неоднакові операції, за якими не можна порівняти ціни, – це конкуренція:

- а) цінова;
- б) нецінова;
- в) латентна;
- г) нечесна.

6. До спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів належать:

- а) інвестиційні компанії;
- б) страхові компанії;
- в) кредитні союзи;
- г) фондові біржі.

7. Юридична особа, що проводить одну або кілька операцій, які можуть виконувати банки, за винятком залучення вкладів від населення, – це:

- а) небанківський фінансовий посередник;
- б) фінансово-кредитна установа;
- в) страхова компанія;
- г) інвестиційна компанія.

8. До інвестиційних фінансово-кредитних установ належать:

- а) інвестиційні фонди;
- б) фінансові компанії;
- в) страхові компанії;
- г) кредитні спілки.

9. До договірних фінансово-кредитних установ належать:

- а) страхові компанії;
- б) кредитні товариства;
- в) лізингові компанії;
- г) ломбарди.

10. До парабанків відноситься:

- а) страхові компанії;
- б) лізингові компанії;
- в) облікові банки;
- г) пенсійні фонди;
- д) ощадні банки;
- е) усі відповіді вірні.

11. Ломбард це:

- а) кредитні установи, що надають кредити під заставу рухомого майна;
- б) кредитні установи, що надають кредити під заставу нерухомого майна;
- в) організації, які купують предмети довгочасного кредитування і надають їх у оренду.

12. Які компанії купують дебіторську заборгованість клієнтів, пов'язану з постачанням товарів, або наданням послуг:

- а) лізингові;
- б) факторингові;
- в) страхові;
- г) фінансові.

13. Парабанківська система поділяється на:

- а) універсальні та спеціалізовані банки ;
- б) емісійні та комерційні банки;
- в) спеціалізовані кредитно-фінансові інститути та поштово-ощадні установи;

г) вірної відповіді не існує.

14. Чим відрізняються парабанки від банків:

- а) тим, що на фінансовому ринку випускають лише власні боргові зобов'язання;
- б) тим, що на фінансовому ринку випускають лише власні акції;
- в) вірної відповіді не існує.

15. Знайдіть відповідне тлумачення.

- 1. Банк.
- 2. Концерн.
- 3. Небанківські фінансово-кредитні установи.
- 4. Корпорація.
- 5. Лізингова компанія.
- 6. Фінансова компанія.
- 7. Ломбард.
- 8. Інвестиційні компанії.
- 9. Факторингова компанія.
- 10. Кредитна спілка.
- 11. Страхова компанія.
- 12. Трестові компанії.

Визначення

А. Громадська організація, метою діяльності якої є фінансовий захист її членів шляхом взаємного кредитування за рахунок залучених їх особистих заощаджень.

В. Різноманітні установи, які акумулюють тимчасово вільні кошти і розміщують їх у формі кредиту.

С. Суб'єкт ринку, метою діяльності якого на ринку є торгівля фінансовими інструментами.

Д. Організації, які купують предмети довгострокового кредитування і надають їх у довгострокову оренду фірмі-орендарю, яка поступово сплачує вартість взятого в оренду майна.

Е. Установа, яка спеціалізовано займається реалізацією відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб за настання окремих подій за рахунок грошових коштів, що акумулюються з отриманих ними внесків.

Ф. Установи, фінансові посередники, які акумулюють тимчасово вільні кошти і розміщують їх у формі кредиту.

Г. Товариства, що здійснюють управління майном, грошима, цінними паперами чи правами за дорученням власника.

Н. Спеціалізована небанківська кредитна установа, яка видає позички під заставу рухомого майна.

І. Статутне об'єднання підприємств на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-

технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності.

Ж. Різновид кредитно-фінансових інститутів, які випускають і продають власні цінні папери в основному дрібним індивідуальним інвесторам.

К. Організації, які купують дебіторську заборгованість клієнтів, пов'язану з постачанням товарів або наданням послуг.

Л. Договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з делегуванням ним окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базові

1. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика [Текст]: навчальний посібник / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 578 с.
2. Вдовенко Л.О. Фінанси: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 152 с.
3. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 344 с.
4. Сунцова С.О. Місцеві фінанси: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 488 с.
5. Теорія фінансів: Підручник / За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 576 с.
6. Глущенко, А. С. Фінанси : навч. посіб. / А. С. Глущенко. – Львів : Магнолія 2006, 2016. – 439 с.
7. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. М. Михайловська, К. Л. Ларіонова. – Львів : Новий Світ – 2000, 2014. – 432 с.
8. Непочатенко, О. О. Фінанси підприємств : підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук. – К. : ЦНЛ, 2013. – 504 с.
9. Онисько, С. М. Фінанси підприємства : підруч. / С. М. Онисько, П. М. Марич. – Львів : Магнолія 2006, 2016. – 367 с.
10. Онисько, С. М. Фінанси підприємств : практикум / С. М. Онисько, А. А. Верзун, П. М. Марич ; за заг. ред. С. М. Онисько. – Львів : Магнолія 2006, 2016. – 308 с.
11. Петрович, Й. М. Економіка і фінанси підприємств : підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин – Рашкевич ; за заг. ред. Й. М. Петровича. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 406 с.
12. Кравчук О. М., Лешук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 504 с.
13. Аранчій, В. І. Гроші і кредит : навч. посіб. / В. І. Аранчій. – К. : Ліра-К, 2015. – 364 с.
14. Бандурка, А. М. Гроші і кредит : навч. посіб. / А. М. Бандурка. – К. : Ліра-К, 2015. – 380 с.
15. Бурковська, А. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах : навч. посіб. / А. В. Бурковська. – К. : ЦУЛ, 2014. – 208 с.
16. Вірван, Л. А. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посіб. / Л. А. Вірван. – К. : Ліра-К, 2014. – 216 с.
17. Карпінський, Б. А. Фінансова система : навч. посіб. / Б. А. Карпінський. – К. : Ліра-К, 2015. – 280 с.
18. Князь, С. В. Міжнародні фінанси : навч. посіб. / С. В. Князь. – К. : Ліра-К, 2013. – 364 с.
19. Коваленко, Д. І. Гроші і кредит : теорія і практика / Д. І. Коваленко. – К. : Ліра-К, 2015. – 360 с.

20. Конопліна, Ю. С. Соціальне страхування : навч. посіб. / Ю. С. Конопліна. – К. : Ліра-К, 2015. – 224 с.
21. Місцеві фінанси : підруч. / за ред. проф. О. Б. Жихор, проф. О. П. Кириленко. К. : УБС НБУ, 2015. – 579 с.
22. Михайловська, І. І. Гроші і кредит : навч. посіб. / І. І. Михайловська. – К. : Ліра-К, 2013. – 432 с.
23. Михайловська, С. М. Фінанси в схемах і таблицях : навч. посіб. / С. М. Михайловська. – К. : Ліра-К, 2014. – 386 с.
24. Податкова система : навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Еш. – К. : Ліра-К, 2014. – 698 с.
25. Сідельникова, Л. П. Податкова система : навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – К. : Ліра-К, 2013. – 604 с.
26. Сисоева, К. Ф. Гроші і кредит : в схемах та таблицях : навч. посіб. / К. Ф. Сисоева. – К. : Ліра-К, 2015. – 245 с.
27. Фінанси: навч. посібник в 2-х частинах / за заг. ред. В. Г. Баранової. – Одеса : Атлант, 2015. – ч. 1. – 344 с.
28. Фінанси: навч. посібник / С. А. Кузнецова, В. М. Вареник, М. М. Вакулич. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 384 с.
29. Фінанси домогосподарств : навч. посіб. / за ред. Т. О. Кізими. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 228 с.

Допоміжні

1. Конституція України.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
5. ЗУ “Про державний бюджет України” на відповідний рік.
6. ЗУ “Про заставу” від 02.10.1992 р. № 2654.
7. ЗУ “Про Національний банк України” від 20.05.1999 р. № 679-XIV.
8. ЗУ “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 2121-III.
9. ЗУ “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” від 05.04.2001 р. № 2346-III.
10. ЗУ “Про іпотеку” від 05.06.2003 р. № 898.
11. ЗУ “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23.02.2006 р. № 3480-IV.
12. ЗУ “Про акціонерні товариства” від 17.09.2008 р. № 514-VI.
13. Указ Президента України “Про грошову реформу в Україні” від 25.08.1996 р. № 762/96.
14. Інструкція “Про порядок регулювання діяльності банків України” від 28.08.2001 р. № 368.
15. Бикова, О. В. Оцінка ефективності кредитної політики банку / О. В. Бикова, О. В. Марченко // Молодий вчений. – 2017. – №3 (43) – С. 586-589.

16. Житар, М. О. Аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків України / М. О. Житар // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2017. – №1 – С. 94-105.

17. Солоділова, К. В., Шафранова О. В. Сучасний стан кредитування в Україні / К. В. Солоділова, О. В. Шафранова // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 844-847.

18. Росола У. В. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України / У. В. Росола, Н.І. Щока, М.С. Ярмолук // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. – 2018. – Випуск 1(9). – С. 181-188.

19. Черничко Т.В. Кредитна політика банків в умовах української моделі монетарного трансмісійного механізму / Т.В. Черничко, Г.В. Михайляк, І.В. Михайляк // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. – 2018. – Випуск 1(9). – С. 188-194.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу: www.minfin.gov.ua

2. Офіційний веб-портал Верховної ради України – Режим доступу: www.rada.gov.ua

3. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України – Режим доступу: www.bank.gov.ua

4. Офіційний портал Державної фіскальної служби України – Режим доступу: sfs.gov.ua

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua